

**MENDELOVA UNIVERZITA V BRNĚ
AGRONOMICKÁ FAKULTA**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

BRNO 2017

IVETA ŠAJNAROVÁ

Mendelova univerzita v Brně
Agronomická fakulta
Ústav chovu a šlechtění zvířat

**Agronomická
fakulta**

**Mendelova
univerzita
v Brně**

Ekologické farmy v České republice
Bakalářská práce

Vedoucí práce:
Ing. Zdeněk Hadaš, Ph.D.

Vypracoval:
Iveta Šajnarová

Brno 2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Zpracovatelka: **Iveta Šajnarová**
Studijní program: Agrobiologie
Obor: Všeobecné zemědělství
Název tématu: **Ekologické farmy v České republice**
Rozsah práce: min. 35 stran

Zásady pro vypracování:

1. Bakalářská práce se bude zabývat problematikou ekologických farem v České republice.
2. Nejprve bude definováno ekologické zemědělství, principy a podmínky hospodaření v ekologickém režimu.
3. V další části budou popsány podmínky vzniku ekologické farmy a požadavky na její činnost.
4. Dále studentka popíše konkrétní ekologickou farmu, její zaměření a činnost.
5. V závěru budou zmíněny možnosti dalšího rozvoje vybrané farmy, popř. ekologických farem v České republice.

Seznam odborné literatury:

1. ŠARAPATKA, B. – URBAN, J. a kol. *Ekologické zemědělství: učebnice pro školy i praxi. [Normy Evropské unie, chovy a welfare hospodářských zvířat, ekonomika, marketing, konkurence a příklady z praxe]. II. díl. 1. vyd. Šumperk: PRO-BIO, 2005. 334 s. ISBN 80-903583-0-6.*
2. ŠARAPATKA, B. – URBAN, J. a kol. *Ekologické zemědělství o praxi. Šumperk: PRO-BIO, 2006. 502 s. ISBN 80-87080-00-9.*
3. JÁNSKÝ, J. – HAVLÍČEK, Z. *Principy a přístupy ekologického zemědělství o rostlinné a živočišné produkci. 1. vyd. Brno: MZLU v Brně, 2003. ISBN 80-7157-723-5.*
4. *Úplné znění zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, jak vyplývá ze změn provedených zákonem č. 320/2002 Sb. a zákonem č. 553/2005 Sb. včetně vyhlášky Ministerstva zemědělství č. 16/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ekologickém zemědělství: s komentářem; Nařízení rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení (EHS) č. 2092/91; Úplné znění nařízení komise (ES) č. 889/2008 kterým se stanoví prováděcí pravidla k Nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů, pokud jde o ekologickou produkci, označování a kontrolu. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2008. 137 s. ISBN 978-80-7084-745-9.*
5. POKORNÝ, E. *Příručka ekologického zemědělce. Praha: MZe ČR, 2003. 40 s. ISBN 80-7084-295-4.*

Datum zadání bakalářské práce:

říjen 2015

Termín odevzdání bakalářské práce:

duben 2017

Iveta Šajnarová
Autorka práce

Ing. Zdeněk Hadaš, Ph.D.
Vedoucí práce

prof. Ing. Ladislav Máchal, Dr.Sc.
Vedoucí ústavu

doc. Ing. Pavel Ryant, Ph.D.
Děkan AF MENDELU

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci: Ekologické farmy v České republice vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace uvádím v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s platnou Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací.

Jsem si vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše

V Brně dne:.....

.....
podpis

PODĚKOVÁNÍ

Mé hlavní poděkování patří mému vedoucímu bakalářské práce Ing. Zdeňku Hadašovi Ph.D., za odborné vedení, správné nasměrování a cenné rady, které mi velmi pomohly při psaní mé práce.

ABSTRAKT

Bakalářská práce je zaměřena na oblast týkající se ekologických farem v České republice. Práce nejprve definuje ekologické zemědělství, jeho vývoj, principy a cíle, aktuální situaci. Hlavním cílem byly ekologické farmy, respektive podmínky jejich vzniku, požadavky na činnost a také aktuální situace v České republice. Další část je zaměřena na popis konkrétní ekologické farmy s chovem skotu.

Klíčová slova: ekologické zemědělství, metodický pokyn, ekofarma, přechodné období, chov skotu

ABSTRACT

This bachelor thesis is focused on the field of ecological farming in the Czech Republic. Firstly, the thesis defines ecological farming, its development, principles, goals and the current situation. The main objective was ecological farming, respectively the conditions of their origin, the requirements for their activities and also the current situation in the Czech Republic. The next part is focused on describing specific ecological farms with livestock breeding.

Key words: ecological farming, methodological instruction, ecological farm, transitional period, livestock breeding.

1 ÚVOD.....	8
2 CÍL PRÁCE.....	11
3 LITERÁRNÍ PŘEHLED	12
3.1 Ekologické zemědělství	12
3.1.1 Vývoj ekologického zemědělství	12
3.1.2 Legislativa ekologického zemědělství v ČR	20
3.1.3 Zásady a cíle ekologického zemědělství	23
3.2 Ekologické farmy	29
3.2.1 Podmínky vzniku ekologické farmy.....	29
3.2.2 Pravidla pro udělování výjimek z pravidel ekologického zemědělství.....	35
3.2.3 Pravidla pro souběžnou produkci	41
3.2.4 Ekologické farmy v ČR.....	43
4 EKOLOGICKÁ FARMA RODINY ŠAJNARŮ V DOLNÍM VÁCLAVOVĚ U BRUNTÁLU.....	54
4.1 Swot analýza	57
4.1.1 Silné stránky	57
4.1.2 Slabé stránky	58
4.1.3 Příležitosti.....	58
4.1.4 Hrozby	58
5 ZÁVĚR.....	59
6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ.....	60
7 SEZNAM TABULEK	62
8 SEZNAM OBRÁZKŮ.....	62
9 SEZNAM GRAFŮ	62

1 ÚVOD

Základem ekologického zemědělství je vyvážený agroekosystém na bázi obnovitelných zdrojů. Musí být provázány aspekty ekonomické a sociální. Dbá na celkovou harmonii agroekosystému a jeho biologickou rozmanitost.

Ideální systém pro ekologický podnik je smíšeně uzavřený s proléváním se rostlinné a živočišné produkce. Buď s vytrvalými travními porosty, ornou půdou nebo s pícninami na orné půdě.

Ekologické zemědělství má velmi důležitou roli v ochraně podzemních vod, v péči o životní prostředí, k zachování krajiny a živočichů v ní. Má i velký význam ve zlepšení kvality potravin, ovzduší a tím i zdravotního stavu lidské populace.

Používá šetrné způsoby pro životní prostředí k potlačování plevelů, chorob a škůdců. Minimalizuje, nebo úplně zakazuje použití syntetických pesticidů a hnojiv. V chovu zvířat klade důraz na jejich pohodu – welfare.

Nejdůležitější funkci má půda. Hlavní je se o ni starat tak, aby měla dostatečné množství živin pro pěstování plodin a pro růst trvalých travních porostů jako krmiva pro hospodářská zvířata. Plodiny vypěstované z půdy dále zpracováváme na biopotraviny, biokrmiva a bioosiva. Kvalita bioproduktů je určována kvalitou celého zemědělského systému a zpracovatelských postupů.

Ve většině zemí Evropské unie je ekologické zemědělství na vzestupu. Je to znatelné hlavně na spotřebitelské poptávce ekologických produktů.

Biopotraviny mají vyšší cenu oproti potravinám z průmyslové produkce. Rozdíl bývá znatelný na první pohled a obvykle dosahuje desítky procent. Hlavní důvod je, že v ekologické rostlinné výrobě je dosahováno nižších výnosů a v živočišné výrobě nižších přírůstků. Ekologická produkce vyžaduje více ruční práce. Při zpracování bioprodukce se pracuje s menšími šaržemi, zpracovny nemají podobu velkých průmyslových továren a jejich provoz je dražší. Při výrobě se nepoužívají chemické přídavné a pomocné látky, mívají tedy kratší záruční lhůtu, a bývá u nich vyšší riziko ztrát. Při odbytu hlavně v případě víceetapového prodeje je dosahováno vyšších nákladů (např. transportních). Biopotraviny díky ekologické produkci mají vyšší obsah vitamínů (C, E), vyšší obsah minerálních látek a ekologicky vypěstovaná zelenina má nižší obsah dusičnanů až o 50 % a obsah pesticidů je nižší až o 90 %. (*Vrábliková a Vráblik, 2006*)

Všeobecně zemědělství, nejenom ekologické, je velmi náročný obor, který by podle mě neměl dělat každý. Důležité je vzdělání, které bez zápalu a lásce k zemědělství nic neznamená.

2 CÍL PRÁCE

Cílem bakalářské práce bylo:

1. Zabývat se problematikou ekologických farem v České republice a definovat ekologické zemědělství, principy a podmínky hospodaření v ekologickém režimu.
2. Popsat podmínky vzniku ekologických farem a požadavky na její činnost.
3. Popsat konkrétní ekologickou farmu, její záměr a činnost. Na závěr popsat její rozvoj do budoucnosti.

3 LITERÁRNÍ PŘEHLED

3.1 Ekologické zemědělství

3.1.1 Vývoj ekologického zemědělství

Počátek vzniku ekologického zemědělství ve střední a západní Evropě je zaznamenán v období po první světové válce. V této době se tento způsob hospodaření nazýval přírodní zemědělství.

Přírodní zemědělství bylo prvním organizovaným systémem hospodaření podle zásad reformy života s určitým návratem k přírodě. Tento způsob se následně rozvíjel a byl pojmenován jako organicko-biologické zemědělství. Šlo o snahu zachovat tradiční selský způsob života v industrializovaném světě. Nejvíce byl rozšířen v německy hovořících zemích a ve Skandinávii. K tomuto způsobu hospodaření se i dnes hlásí největší německé svazy ekologických podnikatelů, např. Bioland, Naturland aj. V anglicky mluvících zemích byl tento řád nazván organické zemědělství. Byla to určitá reakce na rozvoj chemické a technické intenzifikace zemědělské produkce. V 50. a 60. letech minulého století navázal na tento způsob hospodaření další ekologický zemědělský systém – biologické zemědělství, který navázal na již uplatňovaný biologicko-dynamický systém. V této době se začalo více diskutovat o problematice kvality potravin, vlivu jednostranného hnojení pouze některými prvky. Tento způsob hospodaření se stal agrárně-politickou alternativou k chemické a technické industrializaci zemědělství. (KEZ, 2013)

Přírodní zemědělství

V prvních desetiletích 20. století se v rámci reformy života a přesídlování rozvinul první ekologický systém – přírodní zemědělství (někdy označované jako zemědělství podle přírody nebo biologické zemědělství.

Šlo o práci a život ve venkovském prostředí, samozásobení pěstováním ovoce a zeleniny, vegetariánskou výživu zastoupenou hodnotnými produkty a tělesnou prací, udržující zdraví a výkonnost.

Se zásadami tohoto systému nebyl slučitelný chov zvířat a využívání statkových hnojiv. Používání průmyslových hnojiv zase odporovalo přírodnímu způsobu života. Úkolem tedy bylo vytvořit nový ekologický produkční systém, který by odpovídal těmto zásadám a dostál i požadavkům vědecké serióznosti.

V přírodním zemědělství dodržovali zásady, které se vztahovaly k hospodaření bez chovu zvířat, případně s nízkým zatížením půdy dobytčími jednotkami. Zajišťovaly se vysoce kvalitní zemědělské produkty a preferovalo se biologické porozumění půdní úrodnosti (hospodaření s humusem). (*Šarapatka a kol., 2006*)

Biologicko-dynamické zemědělství (Biodynamické hospodaření)

Je nejstarší z alternativních systémů. Vychází z hluboké životní filosofie spojení veškerého života, půdy a okolního vesmíru v jeden celek. (*Vráblíková a Vráblík, 2006*)

Zemědělský podnik je chápán jako organismus, který musí být do určité míry uzavřený, aby si uchoval svoji identitu a zdraví. (*Vráblíková a Vráblík, 2006*). Je důležité, aby rostliny rostly v živé, úrodné půdě, ta zajistí odolnost proti škodlivým činitelům, produkce sadby, únavy půdy. (*Šarapatka a kol., 2006*). Krmiva i hnojiva by měla pocházet z vlastní produkce.

V současném biodynamickém systému je orba plně součástí zpracování půdy, do systému jsou dodávána kompostovaná statková hnojiva s použitím biodynamických preparátů a je využíváno zelené hnojení. V osevních postupech jde o co nejpestřejší střídání plodin, preferováno je střídání polní produkce s pastevním obdobím. (*Šarapatka a kol., 2006*)

Organicko-biologické zemědělství

Organicko-biologické zemědělství se začalo šířit po druhé světové válce. V oboru pěstování rostlin se jednalo o vlivu společenstev půdních mikroorganismů na zdravotní stav rostlin. V teorii organicko-biologického zemědělství pak byla rozpracována teorie colibakterí a laktobakterií a koloběhů mezi rostlinnou potravou, zvířaty, výkaly a půdou.

Organicko-biologická metoda vychází z toho, že kvalitní plnohodnotné produkty je možné získat pouze ze zdravé půdy. Rovnováha v půdě je považována za tak dokonalou, je nemožné ji narušovat necitlivými a rušivými zásahy.

Doporučováno je například co nejdelší pokrytí půdy zeleným porostem, používání zeleného hnojení, užití širokého spektra plodin v osevním postupu, používání horninových mouček a později i biologických způsobů ochrany rostlin. (*Šarapatka a kol., 2006*)

Historie ekologického zemědělství (dále EZ) v Česku začíná rokem 1990, kdy se v lednu konala ve Velké Bystřici u Olomouce mezinárodní konference o ekologickém zemědělství. To bylo podnětem pro založení svazů PRO-BIO, LIBERA, NATURVITA, BIOVA a ALTERVIN, které začaly sdružovat první ekofarmy.

Svazy vytvořily směrnice, které vycházely z Basic standards IFOAM (International Federation of Organic Agriculture Movements), a zahájily kontrolu a certifikaci. Spektrum podniků, které se přihlásily do svazů, bylo dosti různorodé. Většinu vytvořily soukromé farmy a ty již vědomě nebo z tradice soukromého hospodaření hlavní zásady ekologického zemědělství dodržovaly.

MZe ČR ustanovilo Technickou komisi, která vytvořila směrnici „Metodický pokyn pro ekologické zemědělství“, Certifikační výbor a jmenovalo první inspektory. Jednotný systém kontroly začal působit od 1. ledna 1993. (Vráblíková a Vráblík, 2006)

K 31. 12. 2015 byla celková výměra ekologicky obhospodařovaných ploch necelých 495 tis. ha, z celkové výměry zemědělské půdy v ČR to je 11,7 %. V roce 2005 plocha činila 255 tis. ha, což je skoro o polovinu menší plocha než z roku 2015. (MZe ČR, 2016)

Tabulka 1 Vývoj výměry zemědělské půdy a počtu farem v EZ (2005-2015)

Rok	Počet farem hospodařících v EZ	Celková výměra půdy v EZ (ha)	Podíl z celkové výměry ZPF (%)	Meziroční změna počtu farem v EZ (%)	Meziroční změna celkové výměry půdy v EZ (%)
2005	829	254 982	5,98	-0,8	-3,2
2006	963	281 535	6,61	16,2	10,4
2007	1 318	312 890	7,35	36,9	11,1
2008	1 946	341 632	8,04	47,6	9,2
2009	2 689	398 407	9,38	38,2	16,6
2010	3 517	448 202	10,55	30,8	12,5
2011	3 920	482 927	11,40	11,5	7,7
2012	3 923	488 483	11,56	0,1	1,2
2013	3 926	493 896	11,70	0,1	1,1
2014	3 885	493 971	11,72	-1,0	0,0
2015	4 115	494 661	11,74	5,9	0,1

Zdroj: Ročenka ekologické zemědělství v České republice 2015

Meziročně celková výměra plochy v EZ vzrostla o 690 ha tedy pouze o 0,1 %. Výrazně se zvýšila výměra orné půdy, a to o více než 8 tis. ha (nárůst o 14,4 %). Tento nárůst byl způsoben zejména zřízením nové kategorie v rámci orné půdy v evidenci půdy LPIS, tzv. travní porost na orné půdě (G) zahrnující výměru trav nebo jiných píceň pěstovaných po dobu kratší než 5 let. Ostatní kategorie dle užití půdy zaznamenaly pokles ploch. U trvalých travních porostů klesla o více než 5 tis. ha (o 1,3 %), zejména v důsledku přesunu ploch do nové kategorie (G) travní porost na orné půdě. Výrazně se snížila plocha trvalých kultur, a to o více než 900 ha (o 12 %). Jednalo se zejména o pokles ploch sadů (o 860 ha a 12 %). Plocha vinic klesla o zhruba 80 ha (o 7 %) a plocha chmelnic zůstala na 11 ha. Snížila se také výměra tzv. ostatních ploch vedených mimo registr LPIS (o více než 1 300 ha). (MZe ČR, 2016)

Podle tabulky č. 1 jde jasně vidět, že se rok od roku zvyšuje počet farem podnikajících v ekologickém zemědělství.

Z pohledu užití půdy dlouhodobě dominují v EZ trvalé travní porosty (TTP), v roce 2015 s výměrou přesahující 407 tis. ha (viz tabulka č. 2). Jejich plocha se však v rámci celkové výměry ekologicky obhospodařované půdy již výrazně nezvyšuje a jejich podíl na celkové výměře v EZ zůstává okolo 82 % (viz tabulka č. 3). Za posledních deset let vzrostla plocha TTP téměř dvojnásobně.

Tabulka 2 Vývoj struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství

Užití půdy	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Meziroční změna 2015/14 (%)
Orná půda	35178	44906	54717	59281	56286	56286	56395	64529	14,42
Trvalé travní porosty	281596	369232	369057	398061	404950	412158	412644	407448	-1,26
Trvalé kultury	3105	4331	5939	7429	7693	7837	7774	6829	-12,03
Ostatní plochy	21753	19937	18054	18157	17215	17615	17158	15845	-7,66
Celková plocha	341632	398406	447767	482927	488483	493896	493971	494661	0,14

Zdroj: Ročenka ekologické zemědělství v České republice 2015

Výměra trvalých kultur (TK) vzrostla více než osminásobně od roku 2005, na současných 6,8 tis. ha. V roce 2014 byl zaznamenán mírný pokles (o cca 60 ha), který pokračoval dalším poklesem o 935 ha v roce 2015. Travním kulturám dominují ovocné sady

(86 % jejich ploch), vinice zabírají necelých 14 % plochy (přes 900 ha) a chmelnice se ustálily na výměře 11 ha (0,2 % plochy).

Tabulka 3 Procentní srovnání struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství

Užití půdy	1999	2003	2005	2008	2011	2014	2015
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Orná půda	12,44	7,70	8,14	10,30	12,28	11,42	13,05
Trvalé travní porosty	86,72	90,86	82,34	82,43	82,43	83,54	82,37
Trvalé kultury	0,32	0,36	0,32	0,91	1,54	1,57	1,38
Ostatní plochy	0,52	1,08	9,19	6,37	3,76	3,47	3,20
Celková plocha	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Zdroj: Ročenka ekologické zemědělství v České republice 2015

Tabulka 4 Detailní strukturu užití půdy v EZ ke konci roku 2015

Plochy	Výměra v PO (ha)	Výměra v EZ (ha)	Výměra celkem (ha)
Výměra ploch v EZ celkem	49 012,53	445 689,36	494 701,90
Výměra půdy v EZ celkem (bez rybníků)	49 007,45	445 653,63	494 661,09
Půda v LPIS			
Výměra ploch v EZ celkem	48 463,73	430 523,13	478 986,87
Výměra půdy v EZ celkem (bez rybníků)	48 463,47	430 519,30	478 982,78
Trvalý travní porost	37 670,51	369 777,54	407 448,05
Orná půda	9 819,74	54 709,59	64 529,34
z toho: standartní orná půda	8 730,16	47 886,39	56 616,55
travní porost	1 061,99	6 778,76	7 840,75
Úhor	27,59	44,45	72,04
Trvalá kultura	925,51	5 913,27	6 838,78
z toho: ovocný sad	533,19	4 056,79	4 589,98
Vinice	163,88	774,71	938,58
Chmelnice	0,00	10,58	10,58
jiná (krajinotvorný sad)	228,44	1 071,19	1 299,63
Ostatní plocha	47,71	118,90	166,61
Rybník	0,26	3,83	4,09
Půda mimo LPIS			
z toho: rybník	4,82	31,90	36,72
ostatní plocha	543,98	15 134,33	15 678,31

Zdroj: Ročenka ekologické zemědělství v České republice 2015

S účinností od 1. ledna 2015 platí nové rozdělení zemědělských kultur podle nařízení vlády č. 307/2014 Sb. o stanovení podrobnosti evidence využití půdy podle uživatelských vztahů kterými jsou:

Orná půda - standardní orná půda (R),

- Úhor (U),

- Travní porost (G).

Trvalý travní porost (T).

Trvalá kultura - vinice (V),

- chmelnice (C),

- ovocný sad (S),

- školka (K),

- rychle rostoucí dřeviny pěstované ve výmladkových plantážích (D),

- jiná trvalá kultura (J).

Ostatní kultura - zalesněná půda (L),

- rybník (B),

- mimoprodukční plocha (M),

- jiná kultura (O).

V rámci opatření EZ je platba poskytována pouze na kulturu standardní orná půda (R), travní porost (G), úhor (U), trvalý travní porost (T), vinice (V), chmelnice (C), ovocný sad (S) a jiná trvalá kultura (J) se současným vymezením ekologicky významného prvku krajiny: tvorný sad. (Mze ČR, 2013)

Standardní ornou půdou - se rozumí zemědělsky obhospodařována orná půda podle přímo použitelného předpisu Evropské unie upravujícího společná pravidla pro režimy přímých podpor v rámci společné zemědělské politiky, na které se za účelem produkce plodin pěstují v pravidelném sledu zemědělské plodiny, zemědělsky obhospodařovaná půda pod skleníky, pod pevným nebo přenosným krytem, a která není travním porostem.

Travním porostem – se rozumí zemědělsky obhospodařovaná orná půda využívaná k pěstování trav nebo jiných pícnin podle přímo použitelného předpisu Evropské unie upravujícího společná pravidla pro režimy přímých podpor v rámci společné zemědělské politiky na přírodních plochách nebo uměle vytvořených plochách, která je zahrnuta do střídání plodin uživatele půdy na dobu kratší než 5 let.

Úhorem – se rozumí zemědělsky obhospodařovaná orná půda ležící ladem, včetně ploch vyňatých z produkce v souladu s požadavky stanovenými v předpise Evropské unie, která byla v bezprostředně předcházejícím období nejméně po dobu 1 roku vedena v evidenci půdy s kulturou standardní orná půda, chmelnice, vinice, ovocný sad, rychle rostoucí dřeviny pěstované ve výmladkových plantážích, jiná trvalá kultura nebo školka. Úhor vznikne přírodním osetím, založením porostu plodiny nebo udržováním bez porostu. Úhor je nejméně jedenkrát ročně sečen, mulčován nebo pasen, včetně sečení nedopasků, a to v době od 1. června do 31. srpna příslušného kalendářního roku. Úhor bez porostu je udržován mechanickou kultivací nebo chemickými prostředky.

Trvalým travním porostem – se rozumí zemědělsky obhospodařovaná půda podle přímo použitelného předpisu Evropské unie upravujícího společná pravidla pro režimy přímých podpor v rámci společné zemědělské politiky.

Vinicí – se rozumí zemědělsky obhospodařovaná půda s trvalou kulturou, která je rovnoměrně a souvisle osázena keři vinné révy, a opatřena opěrným zařízením, které musí být nainstalováno nejpozději do 2 let od výsadby. Do plochy této zemědělsky obhospodařované půdy se započítává související manipulační prostor, který nesmí přesahovat šířku jednoho meziřadí podél řad po obou stranách vinice v nejvyšší započítatelné šířce 3 metrů, 8 metrů na začátku a na konci řad a tvoří součást cesty, přičemž osázená plocha vinice je stanovena podle přímo použitelného předpisu Evropské unie upravujícího prováděcí pravidla společné organizace trhu s vínem.

Chmelnicí – se rozumí zemědělsky obhospodařovaná půda s trvalou kulturou, na které se pěstuje chmel a která je opatřena opěrným zařízením pro jeho pěstování. Plochou této zemědělsky obhospodařované půdy se rozumí plocha ohraničená vnějšími kotvícími dráty nosných sloupů, pokud se na této vnější hranici nacházejí chmelové rostliny, přidá se na každou stranu pozemku dodatečný pruh půdy o šíři rovnající se průměrné šíři meziřadí na tomto pozemku, a tvoří součást cesty. Do plochy chmelnice se započítává související manipulační prostor, který nesmí přesahovat 8 metrů na začátku a na konci řad a tvoří součást cesty.

Ovocným sadem – se rozumí zemědělsky obhospodařovaná půda s trvalou kulturou, která je rovnoměrně a souvisle osázená ovocnými stromy o minimální hustotě 100 životaschopných jedinců na 1 hektar dílů půdního bloku nebo ovocnými keři o minimální hustotě 800 životaschopných jedinců na 1 hektar dílů půdního bloku. Jako ovocné stromy nelze uznat podnože nebo množitelské porosty. Do plochy této zemědělsky obhos-

podáňované půdy se započítává související manipulační prostor, který nesmí přesahovat 12 metrů na začátku a na konci řad a šířku jednoho meziřadí, v nejvyšší započitatelné šířce 8 metrů, podél řad po obou stranách ovocného sadu a netvoří součást cesty. Maximální přístupná šířka meziřadí je u ovocných stromů 12 metrů, u ovocných keřů 5 metrů.

Školkou – se rozumí zemědělsky obhospodařovaná půda podle přímo použitelného předpisu Evropské unie upravujícího společná pravidla pro režimy přímých podpor v rámci společné zemědělské politiky. Do plochy této zemědělsky obhospodařované půdy se započítává související manipulační prostor, který nesmí přesahovat šířku 12 metrů okolo záhonů a netvoří součást cesty.

Rychle rostoucími dřevinami pěstovanými ve výmladkových plantážích - se rozumí zemědělsky obhospodařovaná půda s trvalou kulturou, která je rovnoměrně a souvisle osázena rychle rostoucími dřevinami, a to v minimálním počtu 1 000 životaschopných jedinců na 1 hektar dílu půdního bloku. Do plochy této zemědělsky obhospodařované půdy se započítává související manipulační prostor, který nesmí přesahovat 12 metrů na začátku a na konci řad a šířku jednoho meziřadí, v nejvyšší započitatelné šířce 8 metrů, podél řad po obou stranách rychle rostoucích dřevin pěstovaných ve výmladkových plantážích a netvoří součást cesty.

Jinou trvalou kulturou – se rozumí zemědělsky obhospodařovaná půda s jinou trvalou kulturou, která není uvedena ve vinici, chmelnici, ovocném sadu, školkou a v rychle rostoucích dřevinách pěstovaných ve výmladkových plantážích.

Zalesněnou půdou – se rozumí lesnický obhospodařovaná půda, na které se pěstují dřeviny určené k plnění funkce lesa a která byla v evidenci půdy před jejím zalesněním vedena jako zemědělsky obhospodařovaná půda se zemědělskou kulturou podle předchozích druhů zemědělské kultury. Do plochy této lesnický obhospodařované půdy se započítávají i neosázené plochy do šířky 4 metrů včetně, sloužící zejména jako rozčleňovací průseky nebo nezpevněné lesní cesty.

Rybníkem – se rozumí vodní dílo k chovu ryb, vodního ptactva, vodních živočichů a pěstování vodních rostlin, určené k provozování rybníkářství podle vodního zákona a zákona o rybářství. Pro účely evidence půdy se za hranice rybníka považuje obvod vodní plochy stanovený ve výši jeho provozní hladiny.

Mimoprodukční plochou – se rozumí plocha ekologicky významného prvku, který tvoří celou plochu samostatného půdního bloku a není součástí jiného půdního bloku podle § 3 odst. 9 zákona.

Jinou kulturou – se rozumí zemědělsky obhospodařovaná půda s kulturou neuvedenou v předešlých druzích zemědělské kultury. (MZe, 2013)

3.1.2 Legislativa ekologického zemědělství v ČR

Pravidla EZ v Evropské unii a tedy i v ČR jsou pevně dána na úrovni Nařízení Rady Evropské komise. Tak tomu je v EU již od roku 1991, kdy Rada Evropských společenství vydala Nařízení číslo 2092/91/EHS (zkráceně Nařízení) o ekologické výrobě zemědělských produktů a o označování zemědělských produktů a potravin původem z ekologického zemědělství. Průběžně docházelo a dochází k doplňování a k úpravám tohoto Nařízení (původně to byla pravidla pro rostlinnou produkci, zpracování a označování; postupně byla přidána pravidla pro živočišnou produkci, dovozy, produkci osiv a sadby, kontrolu EZ apod.) (Šarapatka a kol., 2006)

Právní úprava ekologického zemědělství v ČR

S účinností od 30. 12. 2005 začal v ČR platit zákon č. 553/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství. Smyslem novely zákona bylo z původního zákona o EZ (č. 242/2000 Sb.) vypustit všechna ustanovení, která byla duplicitní s NR 2092/91. Došlo tak ke zjednodušení pravidel pro EZ v ČR. Úplné znění novelizovaného zákona o EZ č. 242/2000 Sb. vyšlo ve Sbírce zákonů jako zákon 30/2006.

S účinností od 1. 2. 2006 začala také platit nová vyhláška MZe č. 16/2006, která nahradila dosud všechny platné vyhlášky k zákonu EZ. Novelizovaný zákon o EZ platný v ČR tak obsahuje zejména ustanovení týkající se registrace ekozemědělců, podmínky pro kontrolu a kontrolní organizace a také sankční systém. S výjimkou chovu ryb a králíků (které neupravuje NR 2092/91) byla vypuštěna všechna ustanovení o ekologické produkci. (Šarapatka a kol., 2006)

Kontrolní orgány a organizace

Abcert AG

Pobočka německé certifikační organizace Abcert působí v České republice od roku 2006 jako akreditovaný certifikační orgán ekologického zemědělství.

Obrázek 1 logo Abcert AG

Zdroj: www.abcert.cz

Biokont CZ, s.r.o.

Česká kontrolní organizace, která byla založena v roce 2005, je pověřena kontrolní a certifikační činností v ekologickém zemědělství v České republice i na Slovensku.

Obrázek 2 logo Biokont CZ, s.r.o.

Zdroj: www.biokont.cz

Bureau Veritas Czech Republic, spol. s.r.o.

Společnost je součástí mezinárodní skupiny Bureau Veritas, jako akreditovaný certifikační orgán pro ekologické zemědělství působí v České republice od roku 2013.

Obrázek 3 logo Bureau Veritas Czech Republic, spol. s.r.o.

Zdroj: www.bureauveritas.cz

KEZ o.p.s.

První česká akreditovaná kontrolní a certifikační organizace, která zajišťuje kontrolu a certifikaci v systému ekologického zemědělství. Organizace byla založena v roce 1999, kromě certifikace ekologického zemědělství poskytuje služby také v oblasti certifikace stravovacích zařízení či přírodní kosmetiky.

Obrázek 4 logo KEZ

Zdroj: www.kez.cz

ÚKZUZ – Úřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Státní instituce od 1. ledna 2010 k provádění úředních kontrol v ekologickém zemědělství. ÚKZUZ dále vede databázi osiv a sadbových brambor pro ekologické zemědělství a registr prostředků na ochranu rostlin a hnojiv vhodných do EZ; vydává výjimky na použití konvenčního osiva a sadby v ekologickém zemědělství a provádí kontrolou ekologických sadů za účelem zjištění plnění podmínek pro vyplácení dotací.

Obrázek 5 logo ÚKZUZ

Zdroj: www.ukzuz.cz

Odbor environmentální a ekologického zemědělství Mze

Odbor zajišťuje funkčnost celého kontrolního systému EZ, včetně nastavení postupů při porušení pravidel (tj. dohled nad čtyřmi kontrolními organizacemi a státní kontrolou ÚKZUZ), dále zajišťuje uplatňování evropské a národní legislativy pro EZ a výrobu biopotravin, používání státního loga „biozebry“, vedení registru všech ekologických podnikatelů (zemědělců, výrobců, distributorů apod.) v ČR. (MZe ČR, 2016)

3.1.3 Zásady a cíle ekologického zemědělství

„Ekologické zemědělství je šetrný způsob zemědělského hospodaření, který dbá na životní prostředí a jeho jednotlivé složky stanovují omezení či zákaz používání látek a postupů, které zatěžují a znečišťují životní prostředí nebo zvyšují rizika kontaminace potravního řetězce a dbá na pohodu chovaných hospodářských zvířat.“ (*Šarapatka a kol., 2006*)

Současné EZ reaguje na problémy, vytyčilo si tyto všeobecné cíle:

- a. produkovat kvalitní potraviny a krmiva o vysoké nutriční hodnotě v dostatečném množství,
- b. pracovat v co nejvíce uzavřených cyklech koloběhu látek, využívat místní zdroje a minimalizovat ztráty,
- c. udržet a zlepšovat úrodnost půdy,
- d. vyvarovat se všech forem znečištění pocházejících ze zemědělského podniku,
- e. minimalizovat používání neobnovitelných surovin a fosilní energie (odmítnutí lehce rozpustných minerálních hnojiv a pesticidů a jejich náhrada uvědomělým využíváním biologických procesů, kultivací plodin, nižší intenzita obdělávání půdy, podpora aktivity půdních organismů a rozvoje kořenového systému plodin),
- f. hospodářským zvířatům vytvořit podmínky, které odpovídají jejich fyziologickým a etologickým potřebám a humánním a etickým zásadám,
- g. uchovat přírodní ekosystémy v krajině, chránit přírodu a její diverzitu,
- h. vytvářet pracovní příležitosti a tím udržet osídlení venkova a tradiční ráz zemědělské kulturní krajiny,
- i. umožnit zemědělcům a jejich rodinám ekonomický a sociální rozvoj a uspokojení z práce (ekologické zemědělství vyžaduje hluboký zájem a odpovědnost). (*Šarapatka a kol., 2006*)

Zásady pěstování rostlin

- a. struktura plodin musí umožnit střídání plodin se subtilním kořenovým systémem s plodinami s mohutným kořenovým systémem, plodiny mělce kořenící s plodinami hluboce kořenícími,

- b. menší produkci kořenové biomasy a posklizňových zbytků některých plodin vyrovnat s pěstováním meziplodin,
- c. vegetační kryt půdy má být co nejdelší, pokud možno i přes zimu,
- d. v osevním postupu musí být zastoupeny jeteloviny, resp. luskoviny,
- e. druhová pestrost pěstovaných plodin musí skýtat dostatečné možnosti pro přežívání prospěšných organismů,
- f. osevní postup musí bránit erozi půdy,
- g. plodiny s malou konkurenční schopností vůči plevelům se střídají s plodinami s větší konkurenční schopností, je třeba využívat podsevů a přísevů,
- h. volit odrůdy odpovídající podmínkám stanoviště, rezistentní, resp. tolerantní vůči dominujícím škodlivým činitelům, využívat odrůdové směsi a smíšené kultury,
- i. struktura plodin musí zajistit chovaným zvířatům plnohodnotnou, vyváženou krmnou dávku po celý rok,
- j. plevele se regulují preventivními a agrotechnickými metodami, používání herbicidů není dovoleno,
- k. ochrana rostlin proti chorobám a škůdcům je založena na správné agrotechnice, biologických metodách, přípravcích rostlinného původu, používání syntetických pesticidů není dovoleno,
- l. hnojení a výživa rostlin jsou založeny na správném osevním postupu, používá se organické hnojení, lehce rozpustná minerální hnojiva nejsou povolena. (*Šarapatka a kol., 2006*)

Zásady chovu zvířat

- a. způsob ustájení musí odpovídat fyziologickým a etologickým potřebám zvířat,
- b. všechna opatření, technologie a technika chovu zvířat musí odpovídat požadavku udržení dobrého zdraví a dlouhověkosti chovaných zvířat,
- c. je nutno zajistit pohodu hospodářských zvířat, pohyb na čerstvém vzduchu, ochranu proti slunci a extrémnímu počasí, dostatek prostoru, podestýlku, průmyslové chovy s řízenými režimy nejsou povoleny,
- d. krmná dávka musí odpovídat fyziologickým potřebám zvířat, jejich užítkovosti a musí být jakostní,

- e. kupírování, zkracování zobáků a jakékoliv jiné tělesné poškozování a mrzačení není dovoleno, další zákroky na zvířatech (označování, odrohování, kastrace) jsou povoleny jen u některých druhů a kategorií zvířat, v přesně vymezených případech,
- f. podstatná část sušiny krmné dávky musí být kryta krmivou pocházejícími z ekologického zemědělství, podíl krmiv z konvenčního zemědělství nesmí překročit 100 % u přežvýkavců a 5 % z konvenčního zemědělství u prasat a drůbeže,
- g. krmné přípravky typu stimulantů, zchutňovačů krmiv syntetického původu, syntetické konzervační a ochranné přípravky, zkrmování močoviny a preventivní aplikace léčiv nejsou povoleny,
- h. lze používat zchutňující, vitaminové a minerální přísady přírodního původu
- i. rutinní profylaktické používání syntetických léčiv, stimulantů a hormonálních látek není dovoleno. (*Šarapatka a kol., 2006*)

Welfare

Způsob, jakým zvířata chováme, je odrazem etiky společnosti. Mělo by být odstraněno surové zacházení se zvířaty, jejich týrání, bití, omezování životních aktivit, zavádění nevhodných technologických prvků a u některých druhů i nevhodné technologie, např. klecový chov prasnic, drůbeže apod. Souběžně s tím musí být pro zvíře vytvořeno čisté a vyhovující prostředí uvnitř stáje i v jejích okolí. (*Dlouhý, 1992*)

Pohoda – welfare – hospodářských zvířat musí zohlednit pět základních „svobod“. Těchto „Pět svobod“ bylo vymezeno nezávislým poradním sborem britské vlády nazývaným Farm Animal Welfare Council (FAWC) a tvoří základ politiky RSPCA – Royal Society for the Prevention of Cruelty to Animals

Jedná se o následující svobody:

- a. Svoboda od hladu a žízně – nerušeným přístupem k čerstvé vodě a krmivu zaručujícím plné zdraví a tělesnou zdatnost.
- b. Svoboda od nepohodlí – poskytnutím odpovídajícího prostředí, včetně úkrytu a pohodlného místa k odpočinku.
- c. Svoboda od bolesti, zranění a onemocnění – prevencí anebo rychlou diagnózou a léčením.

- d. Svoboda od strachu a stresu – zajištěním takového prostředí a zaházení, které vylučují psychické strádání.
- e. Svoboda projevit přirozené chování – poskytnutím dostatečného prostoru, vhodného prostředí a společnosti zvířat téhož druhu. (*RSPCA, 2000*)

Skladování a zpracování bioproduktů

- a. bioprodukty musí být skladovány a zpracovávány tak, aby byla co nejvíce uchována jejich kvalita, musí být dopředu vyloučena možnost jejich znečištění či kontaminace nežádoucími látkami,
- b. při souběžném skladování produktů konvenčního a ekologického zemědělství (bioproduktů) musí být tyto od sebe odděleny fyzickou přepážkou znemožňující jejich smíšení či záměnu a musí být řádně označeny,
- c. v celém průběhu skladování, manipulace a zpracování musí být bioprodukt přesně identifikovatelný,
- d. označení producenta, resp. zpracovatele, musí být na bioproduktu jasně uvedeno ve všech stupních skladování, zpracování, distribuce až ke konzumentovi. (*Šarapatka a kol., 2006*)

Kontrola, certifikace, označování

- a. cílem kontroly a certifikace je zjistit, zda zemědělský podnik řádně dodržuje směrnice pro ekologické zemědělství,
- b. zaručit tak konzumentům pravost bioproduktu,
- c. umožnit producentovi používat ochrannou známku u uznaných bioproduktů a chránit jej před nekalou konkurencí,
- d. kontrolu provádí nezávislá kontrolní organizace přímo v provozu, o kontrole se pořizuje zápis,
- e. na základě zprávy z kontroly proběhne certifikační řízení, v němž může být přihlášený zemědělský podnik uznán jako ekologický s právem používat ochranné známky na svou bioprodukci. (*Šarapatka a kol., 2006*)

Cross compliance

Od 1. 1. 2009 platí v ČR Cross compliance neboli kontrola podmíněnosti pro všechny zemědělce. Zemědělci dostávají nejrůznější platby a dotace podle druhu obhospoda-

řované půdy, chovaných zvířat atd. Nově jsou však tyto dotace vázány na udržování půdy v dobrém zemědělském a environmentálním stavu (GAEG – Good Agricultural and Environmental Condition) a dodržováním povinných požadavků v oblasti životního prostředí, veřejného zdraví, zdraví zvířat a zdraví rostlin, dobrých životních podmínek zvířat a minimálních požadavků v rámci agroenvironmentálních opatření. V případě nedodržení jsou dotace zkráceny nebo zcela odejmuty – jde o velmi účinný nástroj na zlepšení stavu krajiny.

Standardy GAEC individuálně definují členské země Evropské unie na základě rámce stanoveného v příloze III nařízení Rady (ES) 73/2009, jež obsahuje 5 tématických okruhů (eroze půdy, organické složky půdy, struktura půdy, minimální úroveň péče, ochrana vody a hospodaření s ní). Standardy Dobrého zemědělského a environmentálního stavu (GAEC) jsou od 1. ledna 2009 součástí výše popsané Kontroly podmíněnosti (*Zemědělství, zahrádkářství, 2016*)

Podmínky ekologického zemědělství

Cílem opatření je podporovat systémy hospodaření šetrné k životnímu prostředí – posílit prevenci degradace půdy, zachovat a obnovit cenná stanoviště na zemědělské půdě z hlediska druhové různorodosti a zvýšit ekologickou stabilitu a estetickou hodnotu krajiny. Předmětem dotace je zemědělská půda obhospodařovaná v režimu přechodného období nebo ekologického zemědělství s druhem zemědělské kultury trvalý travní porost, standardní orná půda, travní porost na orné půdě, úhor na orné půdě, trvalá kultura ovocný sad, vinice a chmelnice a jiná trvalá kultura – krajinnotvorný sad.

Žadatelem může být pouze zemědělský podnikatel podle § 2e až § 2h zákona o zemědělství, aktivní zemědělec a registrovaný ekologický podnikatel podle § 6 až 8 zákona o ekologickém zemědělství, který má zařazeno min. 0,5 ha zemědělské půdy podle uživatelských vztahů (LPIS). Zároveň je nutné plnit podmínky nařízení Rady (ES) č. 834/2007, nařízení Komise (ES) č. 889/2008 a zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, v platném znění a dodržovat požadavky cross compliance.

Opatření je směřováno pouze pro ekofarmy, které nehospodaří souběžně v režimu konvenční produkce na zemědělské půdě v případě kultur, které jsou způsobilé pro dotaci na ekologické zemědělství. Podporovány jsou následující zemědělské kultury:

Trvalé travní porosty

Dotace na trvalý travní porost je podmíněna dodržáním alespoň minimální intenzity chovu hospodářských zvířat (všechna zvířata daného druhu nacházející se v ústřední evidenci hospodářských zvířat na hospodářství, které má tzv. „ekologický statut“, a to nejméně 0,3 VDJ/ha trvalého travního porostu. Dodržení podmínky minimální intenzity chovu je vyžadováno každodenně v období od 1. 6. do 30. 9. každý rok trvání závazku. Poskytnutí dotace je dále podmíněno provedením stanovené údržby travního porostu sečením, pastvou a likvidací nedopasků.

Trvalá kultura

A) Ovocný sad intenzivní a ostatní

Podporovány jsou pouze sady evidované v tzv. registru sadů, přičemž v sadech intenzivních je dotace poskytována pouze na vybrané druhy ovocných dřevin a keřů. Dále musí být dodržena minimální stanovená hustota životaschopných jedinců na hektar. Pro posílení biodiverzity entomofauny je u ovocných stromů podmínka ponechávání 5–15 % plochy nepokosené do roku následujícího. Důležitou podmínkou je také prokazování stanovených minimálních výnosů vlastní produkce.

B) Vinice

Podporovány jsou plochy s minimálním počtem jedinců 1800 ks/ha, každoročně musí být prováděno prosvětlení révy vinné a mechanická údržba meziřadí.

C) Chmelnice

Žadatel plní podmínky nařízení Rady (ES) č. 834/2007, nařízení Komise (ES) č. 889/2008 a zákona o ekologickém zemědělství.

D) Jiná trvalá kultura – s ekologicky významným prvkem krajinytravní sad

Cílem dotace je péče o krajinný prvek. Plnění podmínek spočívá především v udržování travního porostu jednou ročně sečením bez mulčování či spasením a provedení udržovacího řezu stromů. (www.eagri.cz)

3.2 Ekologické farmy

3.2.1 Podmínky vzniku ekologické farmy

Registrace do systému ekologického zemědělství a přechod na ekologickou produkci

Registrace subjektů do systému ekologického zemědělství v podmínkách České republiky upravuje § 6 zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a v evropské legislativě tuto povinnost stanovuje článek 28 nařízení Rady (ES) č. 834/2007. Pravidla přechodu na ekologickou produkci pak obsahuje článek 17 nařízení Rady (ES) 834/2007 a články 36 až 38 nařízení Komise (ES) č. 889/2008.

Dne 1. 1. 2012 nabývá účinnost novela zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, na základě které byly změněny některé postupy při registraci do systému ekologického zemědělství.

Registraci na Ministerstvu zemědělství a kontrolnímu systému v ekologickém zemědělství se musí podrobit každý hospodářský subjekt, který produkuje, připravuje, skladuje nebo dováží ze třetí země nebo uvádí na trh produkty jako ekologické produkty nebo produkty z přechodného období (ekologický zemědělec, výrobce biopotravin, obchodník s biopotravinami, dovozce, vývozce, výrobce biokrmiv, dodavatel bioosiv a dosadby, ekologický včelař, ekologický pěstitel hub, sběrač volně rostoucích rostlin a ekologický chovatel ryb). Všechny registrované subjekty (osoby podnikající v ekologickém zemědělství) jsou uveřejněny na portálu Ministerstva zemědělství EAGRI (www.eagri.cz), v sekci Zemědělství/Ekologické zemědělství/Registr ekologických podnikatelů.

Každá osoba podnikající v EZ musí mít uzavřenou platnou smlouvu s některým kontrolním subjektem, který je pověřen Mze výkonem kontroly a certifikace v ekologickém zemědělství.

Žadatel si nejdříve vybere jednu z pověřených kontrolních organizací a přihlásí se u ní ke kontrole a certifikaci, uzavře s ní smlouvu a poté kontrolní organizace provede u subjektu vstupní kontrolu. Pokud vstupní kontrola proběhne v pořádku a subjekt je připraven na vstup do systému ekologického zemědělství, vystaví kontrolní organizace potvrzení o provedení vstupní kontroly, které je součástí žádosti o registraci.

Od 1. 1. 2012 budou všechny subjekty, které chtějí podnikat v EZ, podávat na Mze jednotnou žádost o registraci osoby podnikající v EZ. Týká se to také ekologických

chovatelů včel, kteří nejsou podnikateli (nemají IČ), neboť § 4 odst. 3 zákona o EZ říká, že ustanovení zákona týkající se ekologického podnikatele se přiměřeně použijí i na ekologického chovatele včel. Registrace subjektu proběhne pouze jednou, a to při prvním podání žádosti o registraci, kde si subjekt vybere činnost, pro které chce být registrovaný.

Žádost se podává písemně na adresu Ministerstva zemědělství ČR.

Dnem doručení bezchybné žádosti o registraci na Ministerstvo zemědělství je subjekt registrován jako osoba podnikající v EZ a subjektu začíná přechodné období (dále jen „PO“). Ministerstvo zemědělství k tomuto dni vystaví rozhodnutí o registraci, které zašle subjektu. V případě neúplné žádosti bude subjekt vyzván k doplnění informací ve stanovené lhůtě, pokud tyto informace nedoplní, bude řízení o registraci zastaveno.

V EZ je možné hospodařit na půdě, která je buď zapsána v LPIS nebo je evidována podle katastru nemovitostí. V případě půdy v LPIS je nutné ještě před podáním žádosti o registraci přihlásit na Agentuře pro zemědělství a venkov půdní bloky, na kterých chce žadatel hospodařit. Po vydání rozhodnutí o registraci nebo po ohlášení změny v činnosti, dojde automaticky k nastavení příznaku PO na všechny požadované půdní bloky uživatele. Při pozdějším zařazení nebo vyřazení půdních bloků a ohlášení této změny příslušné kontrolní organizaci bude ke dni ohlášení nastaven příznak PO nebo v případě vyřazení příznak konvence.

Přechodem na ekologické zemědělství se rozumí přechod od konvenčního zemědělství na zemědělství ekologické, a to ve stanovené době, během níž jsou již dodržována pravidla ekologické produkce.

Délka přechodného období na pozemcích je stanovena na 2 roky u orné půdy a travních porostů a na 3 roky u vinic, chmelnic a ovocných sadů. Aby mohly být rostliny a rostlinné produkty považovány za ekologické, musí tato lhůta uplynout před výsevem nebo v případě pastvin či víceletých píceň před jejich sklizní za účelem použití jako krmiva, v případě víceletých plodin před první sklizní. Tato lhůta platí pro každý půdní blok zvlášť podle toho, jak jsou pozemky zařazovány do systému ekologického zemědělství. V případech, kdy si žadatel nechá zakreslit do PB v PO/EZ konvenční plochu, je na posouzení kontrolního subjektu, zda vydá certifikát na plodiny vypěstované na předmětném PB. Při vstupu celého podniku do ekologického systému hospodaření se tato pravidla a lhůty uplatňují na celou produkční jednotku, tedy také na zvířata.

Na zvířata dovezená do zemědělského podniku z konvenčního zemědělství pro účely plemenitby podle článku 9 a článku 42 nařízení Komise (ES) č. 889/2008 platí zvláštní přechodné období. Toto přechodné období upravuje článek 38 nařízení Komise (ES) č. 889/2008. Aby mohla být tato zvířata a jejich produkty považována za ekologická, musejí být chována v režimu ekologického zemědělství nejméně po tuto dobu:

- a. Koňovití a skot, včetně druhů buvol domácí a bizon určený k produkci masa 12 měsíců (alespoň po dobu $\frac{3}{4}$ jejich života).
- b. Malý přežvýkavci a prasata a zvířata chovaná na mléko 6 měsíců (u zvířat chovaných na mléko se lhůta 6 měsíců vztahuje pouze na mléko, nikoliv na maso v případě porážky mléčného druhu zvířat).
- c. Drůbež chovaná na maso 10 týdnů (musí do chovu přijít dříve než ve věku tří dnů).
- d. Drůbež určená k produkci vajec 6 týdnů.

Produkty zvířat v přechodném období musí být odděleny od produktů zvířat, která již prošla obdobím přechodu, aby nedošlo k záměně nebo ke smíchání.

V případě zvýšení nebo snížení výměry pozemků na ekofarmě, nebo v případě zařazení nového druhu zvířat do ekologického zemědělství, nebo vyřazení stávajícího druhu, je ekologický zemědělec povinen tuto skutečnost písemně oznámit Ministerstvu zemědělství. Toto ohlášení je prováděno prostřednictvím příslušné kontrolní organizace, která ohlášené změny provede u pozemků v LPIS a u zvířat v RZ (registr zvířat). Dnem ohlášení změn začíná přechodné období na nových pozemcích nebo minimální doba chovu u nového druhu zvířat. V případě převodu nebo přechodu farmy na jinou osobu musí tato nová osoba, pokud hodlá nadále hospodařit na ekofarmě, podat žádost o registraci jako nový žadatel. Pozemky, které přebere od původního ekologického podnikatele, budou převodem na zatím konvenční subjekt sestupněny do konvenčního režimu, nicméně pokud tento subjekt podá do 30 dní od převodu pozemků v LPIS žádost o registraci na MZe, převedené pozemky budou automaticky pokračovat v režimu původního ekologického uživatele a v historii půdního bloku se nebude objevovat konvenční období. V tomto mezidobí musí subjekt hospodařit podle zásad ekologického zemědělství. Pokud bude při vstupní kontrole zjištěno porušení podmínek EZ, bude muset farma zahájit nové přechodné období.

V případě, že je subjekt již registrován na MZe jako osoba podnikající v EZ a v žádosti o registraci označil některou z možných činností, je možné v průběhu podnikání přidat další povahu činnosti, která v původní žádosti nebyla označena. V tomto

případě subjekt zašle písemně ohlášení změny (přidání nové činnosti) příslušné kontrolní organizaci. Pokud se jedná o přidání činnosti „ekologický podnikatel“, tedy zemědělec, je nutné kopii tohoto ohlášení společně s kopií osvědčení o zápisu do evidence zemědělského podnikatele zaslat písemně na MZe.

Pokud osoba podnikající v EZ provozuje několik činností (např. ekologický zemědělec a zároveň výrobce biopotravin) a rozhodne se některou z těchto činností ukončit, zašle písemně ohlášení změny na příslušnou kontrolní organizaci.

Ministerstvo zruší registraci osoby podnikající v EZ v těchto případech:

1. na vlastní žádost (pokud o to sama požádá na MZe),
2. z moci úřední:
 - a. při opakovaném porušení požadavků stanovených zákonem o EZ a předpisy Evropské unie,
 - b. pokud ekologický podnikatel (zemědělec) nezíská do 12 měsíců od ukončení období přechodu alespoň jeden certifikát za rok,
 - c. pokud výrobce biopotravin, výrobce nebo dodavatel ekologických krmiv nebo dodavatel ekologického rozmnožovacího materiálu nezíská do 24 měsíců od registrace alespoň jeden certifikát,
 - d. pokud subjekt nebude mít více než 30 dní smlouvu s žádnou kontrolní organizací.

Registrace osoby podnikající v EZ zanikne, jestliže tato osoba:

- a. zemřela,
- b. zanikla,
- c. došlo k převodu či přechodu ekofarmy na jinou osobu a osoba podnikající v EZ již dále nehopodaří.

Zánikem osoby podnikající v EZ se rozumí zánik IČ, na které byla osoba registrována.

Podmínky pro zkrácení přechodného období upravuje čl. 36 odst. 2 a 4 nařízení Komise (ES) č. 889/2008

Příslušný orgán, který je Ministerstvo zemědělství, může rozhodnout, že za součást období přechodu zpětně uzná jakékoli předchozí období, v němž:

- a. byly pozemky předmětem opatření definovaných v programu prováděném podle nařízení (ES) č. 1257/99, nařízení (ES) č. 1698/2005 nebo v jiném úředním programu za předpokladu, že dotyčná opatření zaručují, že produkty nepovolené pro ekologickou produkci nebyly na těchto pozemcích použity, nebo

- b. byly pozemky přírodními nebo zemědělskými oblastmi, které nebyly ošetřeny produkty nepovolenými pro ekologickou produkci.

Pokud subjekt požádá příslušný orgán o zkrácení přechodného období na pozemcích v ekologicky čistých oblastech, musí splnit výše uvedené podmínky. K tomu je zapotřebí dostatečně prokázat, že pozemky byly předmětem výše uvedených opatření, nebo přírodními oblastmi, nebo zemědělskými oblastmi prokazatelně bez ošetření nepovolenými látkami pro ekologickou produkci po dobu tří let. Za přírodní oblasti je považováno pouze území národního parku nebo I. zóna chráněné krajinné oblasti s potvrzením od správy těchto oblastí, že po dobu nejméně tří let nebyly pozemky ošetřeny nepovolenými látkami pro ekologickou produkci.

Zkrácení přechodného období na těchto pozemcích je možné až po uplynutí alespoň jednoho roku přechodného období a je vždy na individuálním posouzení Mze.

Ministerstvo zemědělství může dále zkrátit přechodné období u pozemků, které již přešly nebo byly v procesu přechodu na ekologické zemědělství, a které jsou ošetřovány produktem nepovoleným pro ekologickou produkci, a to v těchto dvou případech:

- a. u pozemků, které jsou ošetřovány produktem nepovoleným pro ekologickou produkci v rámci povinného opatření zavedeném příslušným orgánem členského státu s cílem potírat choroby či hubit škůdce,
- b. u pozemků, které jsou ošetřovány produktem nepovoleným pro ekologickou produkci v rámci vědeckých testů schválených příslušným orgánem členského státu.

V případě podle prvního pododstavce písm. a) a b) se délka období přechodu stanoví s ohledem na tyto faktory:

- a. proces odbourávání dotyčného přípravku na konci období přechodu zaručuje, že rezidua v půdě a v případě trvalých plodin v rostlině dosahují nevýznamných hodnot,
- b. sklizeň po ošetření nesmí být prodána s odkazem na ekologické způsoby produkce.

Postup při podávání žádosti o zkrácení přechodného období

1. Žadatel nejprve požádá svou kontrolní organizaci o provedení vyžádané kontroly klientem zaměřené na kontrolu pozemků, u kterých má být žádáno o zkrácení přechodného období. Kontrolní organizaci budou předloženy všechny dokumenty k ověření plnění podmínek EZ minimálně v průběhu předchozích tří let. Kontrolní organizace posoudí náležitosti nutné k vydání rozhodnutí Mze a připojí k žádosti o zkrácení PO své stanovisko.

2. Náležitosti, které kontrolní organizace posoudí před vydáním svého stanoviska:
 - a. Pozemek, pro který se žádá o zkrácení PO, musí být v PO alespoň po dobu 12 měsíců, před podáním žádosti o zkrácení PO.
 - b. Žadatel musí prokazatelně doložit, kdo zmíněné pozemky v období minimálně 3 let užíval a dále musí k těmto pozemkům doložit jejich minimálně tříletou historii z pohledu používání přípravků nepovolených pro používání v ekologickém zemědělství (např. účetnictví, evidence hnojení, evidence použitých přípravků na ochranu rostlin, vyjádření orgánu ochrany přírody, ochrany vod atd., ve výjimečných případech ověřené čestné prohlášení všech uživatelů pozemků za poslední nejméně tři roky).
 - c. Kontrolní organizace vždy provede kontrolu zmíněného pozemku na místě.
3. Žadatel zašle na MZe žádost o zkrácení PO se stanoviskem kontrolní organizace.
4. Při nařízeném plošném ošetření pozemků podle čl. 36 odst. 4 nařízení komise č. 889/2008 u kterých chce žadatel zkrátit PO, je nutné provést reziduální analýzu produktů ze zmíněného půdního bloku se zaměřením na použitou látku (na vlastní náklady žadatele).
5. Při kladném rozhodnutí o zkrácení PO se PO zkracuje ke dni doručení žádosti na Mze, to znamená, že předmětné půdní bloky budou k tomuto dni zařazeny do režimu EZ.

Ministerstvo zemědělství může rozhodnout o prodloužení přechodného období nad rámec standardní délky u jednotlivých kultur, a to v případech, kdy byl pozemek kontaminován produkty nepovolenými pro ekologickou produkci. V případě použití těchto látek vydá Ministerstvo zemědělství rozhodnutí o prodloužení PO ode dne zjištění použití nepovolených produktů. Podnět na prodloužení PO podává příslušná kontrolní organizace na základě zjištěných skutečností při kontrole a na základě provedených analýz odebraných vzorků z pozemku nebo produktů. Přechodné období může být prodlouženo i v případě, že nebude prokázáno úmyslné použití nepovolené látky, ale bude zjištěna buď její přítomnost na základě provedených analýz, nebo na základě viditelných stop na porostu. (*MZe ČR, 2013*)

3.2.2 Pravidla pro udělování výjimek z pravidel ekologického zemědělství

Udělování výjimek podle nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení (EHS) č. 2092/91 (dále jen „NR č. 834/2007“) a nařízení Komise (ES) č. 889/2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů, pokud jde o ekologickou produkci, označování a kontrolu (dále jen „NK č. 889/2008“) převzalo od roku 2010 Ministerstvo zemědělství (dále jen „Mze“) jako příslušný orgán podle článku 2 písm. n) NR č. 834/2007. Pouze u výjimek na použití konvenčního osiva a sadbových brambor podle článku 45 NK č. 889/2008 byla tato pravomoc svěřena Ústřednímu kontrolnímu a zkušebnímu ústavu zemědělskému, odboru osiv a sadby.

Ministerstvo zemědělství, odbor environmentální a ekologického zemědělství uděluje tyto výjimky:

Vazné ustájení skotu v malých zemědělských podnicích

Nechová více než 20 ks dojnic nebo krav bez tržní produkce mléka a zároveň ne více než 50 ks všech kategorií skotu.

Cílem je umožnit malým zemědělským podnikům s chovem skotu zapojit se do systému ekologického zemědělství; pokud ekologický zemědělec splňuje definici malého zemědělského podniku a zároveň také provozuje stáj postavenou před 24. srpnem 2000, je na jeho uvážení, jestli požádá o výjimku na vazné ustájení zvířat podle článku 95 odst. 1 nebo článku 39 NK č. 889/2008. Podáním žádosti o výjimku se žadatel zavazuje, že zvířatům bude zajištěna pastva v průběhu celého letního období a výběhy minimálně 2x týdně, pokud pastva není možná (v zimním období) a pokud to povětrnostní podmínky dovolí, a dále musí být zvířatům zajištěno dostatečné množství vhodné a pohodlné podestýlky ze slámy nebo jiného vhodného přírodního materiálu a individuální zacházení.

V případě kladného rozhodnutí se výjimka uděluje s platností ode dne doručení žádosti na MZe nejdéle 5 let.

Právní předpis: Článek 18 odst. I (NK č. 889/2008)

„V ekologickém zemědělství se pravidelně neprovádějí operace, jako je připevňování kroužků na ocasy ovcí, krácení ocasů, ořezávání zubů a zobáků nebo odnímání rohů.

Nicméně některé z těchto operací mohou být v jednotlivých případech povoleny příslušným orgánem z důvodu bezpečnosti, nebo pokud mají za cíl zlepšovat zdraví, životní podmínky či hygienu zvířat. Utrpení zvířat se omezuje na minimum pomocí vhodné anestézie a/nebo analgetik, přičemž operace provádí kvalifikovaný personál, a to pouze v nejvhodnějším věku zvířat.“

Odrohování je také jeden z velmi bolestivých zákroků, který se neshoduje s principy ekologického zemědělství, ale v jednotlivých, nezbytných a odůvodněných případech, a to pouze u jednotlivých zvířat, je možné ho provést. Problémy spojené s chovem zvířat s rohy by měly být vždy přednostně řešeny organizačními opatřeními a vhodnou technologií chovu.

Při vyřizování žádosti o výjimky na odrohování a tlumení růstu rohů budou individuálně posuzována následující kritéria:

Skot - U žádosti na odrohování nebo tlumení růstu rohů u skotu se rozlišují tyto věkové kategorie, kterým může být výjimka udělena:

A. Telata

- a. telata, která v době zákroku nejsou starší než 4 týdny (ze zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání),
- b. telata masných plemen při pastevním odchovu, která v době zákroku nejsou starší než 12 týdnů.

B. Dospělý skot = jedinci starší 4 týdnů (resp. 12 týdnů u masných plemen v pastevním odchovu) v případě, že se jedná o:

- a. plemenného býka po zařazení do plemenitby v chovu, pokud je většina stáda odrohována nebo geneticky bezrohá,
- b. zvíře, jehož rohy ohrožují zdraví zvířete samotného, např. když roh roste deformovaný a zarůstá do těla zvířete apod.,
- c. konkrétní zvíře, které svou agresivitou prokazatelně ohrožuje ošetřovatele nebo ostatní zvířata,
- d. chovné jalovice a krávy při dokončení přechodu stáda na bezrohé stádo (pouze jednorázově),
- e. ostatní nezbytné případy.

Výjimky pro odrohování skotu nebudou udělovány:

1. pro zvířata starší 4 týdnů, resp. 12 týdnů, pokud je chovatel nakoupil z důvodů rozšíření stáda,

2. pro skot určený na výkrm,
3. pro velké skupiny dospělého skotu,
4. při opakované žádosti na odrohování zvířat starších 4 týdnů, resp. 12 týdnů v případě přechodu na bezrohé stádo.

V případě kladného rozhodnutí se výjimka na odrohování nebo tlumení růstu rohů telat do stáří 4 týdnů uděluje s platností ode dne doručení žádosti na MZe nejdéle na 5 let. Výjimka na odrohování nebo tlumení růstu rohů telat masných plemen při pastevním odchovu do stáří 12 týdnů se uděluje s platností ode dne doručení žádosti na MZe nejdéle na 1 rok. U dospělých zvířat půjde o individuální posouzení každého případu a v případě udělení bude platnost výjimky udělena nejdéle na 1 rok ode dne doručení žádosti na MZe, a to na individuální zvířata.

Kozy - U žádosti na odrohování nebo tlumení růstu rohů u koz se rozlišují tyto věkové kategorie, kterým může být výjimka udělena:

A. Kůzlata

- a. zvířata určená k dalšímu chovu na farmě, která v době odrohování nejsou starší než 4 týdnů (ze zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání).

B. Dospělé kozy a kozlové = jedinci starší 4 týdnů v případě, že se jedná o:

- a. kozy určené k plemenitbě (je nutné přiložit potvrzení Svazu chovatelů ovcí a koz),
- b. konkrétní zvíře, jehož rohy ohrožují zdraví zvířete samotného, např. když roh roste deformovaný a zarůstá do těla zvířete apod.,
- c. konkrétní zvíře, které svou agresivitou prokazatelně ohrožuje ošetřovatele nebo ostatní zvířata,
- d. chovné kozy při dokončení přechodu na bezrohé stádo (pouze jednorázově).

Výjimky nebudou povolovány:

- a. pro zvířata starší 4 týdnů, pokud je chovatel nakoupil z důvodu rozšíření stáda,
- b. pro velké skupiny dospělých zvířat.

V případě kladného rozhodnutí se výjimka na odrohování nebo tlumení růstu rohů kůzlat do stáří 4 týdnů uděluje s platností ode dne doručení žádosti na MZe nejdéle na 5 let. U dospělých zvířat půjde o individuální posouzení každého případu a v případě udělení bude platnost výjimky udělena nejdéle na 1 rok ode dne doručení žádosti na MZe.

Součástí každé žádosti o odrohování musí být udání důvodu nezbytnosti, proč vyjmenovaný zásah chce chovatel provádět. V případě dospělých zvířat navíc také kompletní chovatelský plán, jak bude postupovat, aby v budoucnu nemusel provádět odro-

hování dospělých zvířat. Zákrok u zvířat mladších 4 (12) týdnů provede kvalifikovaný personál. Zákrok u zvířat starších 4 (12) týdnů provede pouze osoba odborně způsobilá podle § 59 zákona o veterinární péči č. 166/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a za použití vhodné anestezie. Při přechodu na bezrohé stádo bude odrohování dospělých zvířat umožněno každé ekofarmě pouze jednou, pro další žádosti nebude již výjimka udělena. Zákrok musí být v souladu se zákonem č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a zákonem č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání.

Při odrohování zvířat starších 4 týdnů, resp. 12 týdnů je nutné doložit počet zvířat, kategorii, datum narození a čísla ušních známek (čísla ušních známek je zároveň nutné zaslat elektronicky na email: ekologickezemedelstvi@mze.cz).

Kupírování ocásků u ovcí

U žádosti na kupírování ocásků ovcí, kterým může být výjimka udělena, budou zohledňována následující kritéria žádosti:

- a. zvířata jsou určena k dalšímu chovu nebo k plemenitbě,
- b. v době kupírování ocásků nejsou zvířata starší 8 dnů.

Výjimky nebudou povoleny:

- a. pro zvířata chovaná k jatečným účelům,
- b. pro zvířata starší 8 dní.

Kupírování ocásků musí být provedeno do 8 dní stáří zvířete. Zákrok musí být v souladu se zákonem č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a zákonem č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání.

V případě kladného rozhodnutí se výjimka uděluje s platností ode dne doručení žádosti na MZe nejdéle na 5 let.

Kupírování ocásků a ořezávání zubů selat a ořezávání zobáků drůbeže

A. Kupírování ocásků selat

Výjimky se neudělují.

B. Ořezávání zubů selat

Výjimky budou udělovány pouze na obrušování zubů. Nepovoluje se ořezávání, štípání zubů. Nejvhodnějším věkem pro zákrok je ihned po narození selat.

V případě kladného rozhodnutí se výjimka na obrušování zubů uděluje s platností ode dne doručení žádosti na MZe nejdéle na 5 let.

C. Ořezávání zobáků drůbeže

Výjimky se neudělují.

Umožnit ekologickým zemědělcům překonat škody způsobené přírodními nebo jinými katastrofickými událostmi, aniž by museli ukončit ekologické zemědělství.

Právní předpis: Článek 47 (NK č. 889/2008)

Príslušný orgán může dočasně povolit:

- a. obnovu nebo opětovné vytvoření stáda nebo hejna zvířat mimo ekologický chov v případě vysoké úmrtnosti zvířat způsobené nemocí nebo katastrofickými událostmi, pokud nejsou k dispozici ekologicky chovaná zvířata,
- b. opětovné vytvoření včelínů s včelami mimo ekologický chov v případě vysoké úmrtnosti včel způsobené nemocí nebo katastrofickými událostmi, pokud nejsou k dispozici ekologické včelíny,
- c. používání jiných než ekologických krmiv po omezenou dobu a v souvislosti s konkrétní oblastí jednotlivými hospodářskými subjekty v případě ztráty na produkci píce, nebo jsou-li uvalena omezení, zejména následkem výjimečných meteorologických podmínek, vzplanutí nakažlivých chorob, kontaminace toxickými látkami nebo následkem ohně,
- d. krmení včel medem, cukrem nebo cukrovým sirupem z ekologické produkce v případě dlouhotrvajících výjimečných povětrnostních podmínek nebo katastrofických událostí, které omezují produkci nektaru a medovice,
- e. použití oxidu siřičitého o maximálním obsahu stanoveném podle přílohy 1 B nařízení (ES) č. 606/2009, jestliže výjimečné klimatické podmínky daného roku sklizně poškodí zdravotní stav ekologických hroznů v konkrétní zeměpisné oblasti v důsledku závažného napadení bakteriemi nebo houbami, což nutí vinaře k získání srovnatelného konečného produktu použít větší množství oxidu siřičitého než v předchozích letech.

Po udělení souhlasu příslušným orgánem si jednotlivé hospodářské subjekty uchovávají osvědčení o uplatnění výše uvedených výjimek. Členské státy informují ostatní členské státy a komisi o výjimkách, které udělily podle prvního pododstavce písm. c) a e).

Žadatel musí v žádosti doložit přesvědčivé důkazy o rozsahu a místě katastrofy, která postihla jeho ekologický podnik. Vhodnými doklady jsou vyjádření nebo doporučení místní samosprávy, Policie ČR, Hasičského záchranného sboru, Krajské veterinární správy, Státní rostlinolékařské správy, Českého hydrometeorologického ústavu apod.

Vhodné je doložit žádost fotodokumentací a popisem rozsahu škod a specifikací celkových potřeb obnovy hospodaření (zvířata – druhy, kategorie, kusy; krmiva – druhy, množství apod.). Žadatel také musí uvést časový plán obnovy ekologického režimu hospodaření po katastrofě, popis dočasných opatření k tomu, aby ekologická produkce mohla pokračovat, a dobu platnosti výjimky, o kterou žádá. Produkci chovu zvířat, kterým budou zkrmována konvenční krmiva, lze uvádět do oběhu s odkazy na ekologické zemědělství až po uplynutí minimální doby chovu podle čl. 38 nařízení Komise (ES) č. 889/2008, která začne běžet po ukončení zkrmování konvenčních krmiv.

Náležitosti žádosti:

1. specifikace katastrofické události včetně dokladu prokazujícího rozsah, místo a typ katastrofy.
2. předmět žádosti:
 - a. nákup konvenčních zvířat, včelstev (počet, druh, plemeno, kategorie, počet včelstev),
 - b. nákup konvenčních krmiv, pícnin (druh a počet zvířat, kterým budou krmiva nebo pícniny podávány, množství, druh, délka období pro jejich použití),
 - c. krmení včel medem, cukrem nebo cukrovým sirupem z ekologické produkce (počet včelstev, množství krmiva, délka období pro jejich použití).
3. registrační číslo hospodářství, na které je výjimka požadována.

Výjimky nebudou udělovány:

- a. pokud se v průběhu správního řízení prokáže, že škody je možno nahradit ze zdrojů ekologického zemědělství,
- b. pokud nebude katastrofická událost dostatečně prokázána.

V případě kladného rozhodnutí se výjimka uděluje s platností ode dne doručení žádosti na MZe na požadovanou dobu přiměřeně k rozsahu katastrofy.

Na farmu registrovanou v systému ekologického hospodaření, ať už je v přechodném období nebo je již certifikována (pro oba typy dále jen „ekofarma“), je možné přivést zvířata:

- I. ekologická (zvířata z již certifikované ekologické farmy – bez jakéhokoliv omezení),
- II. v přechodném období (zvířata z farmy v přechodném období),
- III. konvenční (zvířata z konvenční farmy).

Prioritou je odchovávat všechna zvířata na ekofarmě, nicméně v některých případech je možné přivést na ekofarmu zvířata z jiných podniků. Ekologický zemědělec vždy přednostně volí ekologická zvířata, pak zvířata z přechodného období a teprve pokud nespěje, je možné přivést na ekofarmu pro účely plemenitby zvířata konvenční. Ekologická zvířata je možné na ekofarmu přivést v neomezeném počtu, věku a kategoriích.

Použití syntetických vitamínů A, D a E pro přežvýkavce

Optimalizace zdravotního stavu a užitkovosti přežvýkavců v EZ, zejména imunity, reprodukce a metabolismu základních prvků

Právní předpis: Příloha 6, část I.I. a) (NK č. 889/2008)

„Syntetické vitamíny A, D a E shodné s přírodními vitamíny pro přežvýkavce po předchozím povolení příslušného orgánu členského státu na základě posouzení možnosti, že by ekologicky chovaní přežvýkavci získali potřebná množství uvedených vitamínů v krmných dávkách.“

Pokud jsou vitamíny A, D a E podány veterinárním lékařem z důvodu posílení životaschopnosti mláďat po narození a v období mléčné výživy nebo jako součást léčby, nejsou vitamíny předmětem žádosti o výjimku a je možné je ihned v případě potřeby použít.

V případě kladného rozhodnutí se výjimka uděluje s platností ode dne doručení žádosti na MZe na 5 let.

3.2.3 Pravidla pro souběžnou produkci

Legislativa ekologického zemědělství umožňuje hospodářským subjektům podnikajícím v ekologickém zemědělství chovat zvířata v systému ekologického zemědělství a konvenčním způsobem. Musí však být splněny podmínky uvedené v článku 17 nařízení Komise (ES) č. 889/2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007, o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení (EHZ) č. 2092/91 /dále jen „NK č. 889/2008“/.

Oddělení chovu

Článek 17 odst. 1 NK č. 889/2008:

„Hospodářská zvířata mimo ekologický chov jsou v zemědělském podniku přípustná za podmínky, že jsou chována v jednotkách, jejichž budovy a pozemky jsou jasně oddě-

leny od jednotek produkujících v souladu s pravidly ekologické produkce a že se jedná o odlišné živočišné druhy.“

Zemědělský podnik se může rozhodnout, že bude rozdělen do dvou provozních jednotek – ekologické a konvenční. Konvenční jednotka, její pozemky, budovy a zvířata, musí však být zřetelně a jasně oddělena od ekologické jednotky. Navíc není povoleno v těchto jednotkách chovat stejný druh zvířat, a to ani v případě, že se jedná o odlišnou užitkovost, např. u skotu o masnou a mléčnou.

Používání ekologických pastvin konvenčními zvířaty

Článek 17 odst. 2 NK č. 889/20008:

„Hospodářská zvířata mimo ekologický chov mohou každoročně po omezenou dobu používat ekologické pastviny za podmínky, že tato zvířata pocházejí ze systému hospodaření podle odst. 3 písm. b) a že nejsou na těchto pastvinách současně s ekologicky chovanými zvířaty.“

Toto ustanovení nařízení Komise (ES) č. 889/20008 se týká možnosti tzv. smluvního výpasu ekologických pastvin konvenčními zvířaty. V situaci, kdy ekologická farma má více pastvin, než je schopná spást svými ekologickými zvířaty, může využít zvířata z konvenční farmy. Tato konvenční farma však musí být zařazena alespoň do jednoho z níže uvedených opatření osy II Programu rozvoje venkova:

1. II. I. I. Platby za přírodní znevýhodnění poskytované v horských oblastech a platby poskytované v jiných znevýhodněných oblastech (LFA),
2. II. I. II. Platby v rámci oblastí NATURA 2000 a Rámcové směrnice pro vodní politiku 2000/60/ES (WFD),
3. II. I. III. Agroenvironmentální opatření.

Konvenční zvířata nesmí být na stejné pastvině současně s ekologickými zvířaty. Omezenou dobu, po kterou se mohou konvenční zvířata pást na ekologických pastvinách, se podle § 14 odst. I zákona o ekologickém zemědělství rozumí doba nejvýše 90 dnů během kalendářního roku, tolerovány jsou jakékoliv měsíce. Oddělení zvířat posoudí příslušná kontrolní organizace, stejně tak jako zařazení konvenční farmy do jednoho z výše uvedených opatření II Programu rozvoje venkova.

Pastva ekologických zvířat na konvenčních pozemcích

Článek 17 odst. 3NK č. 889/20008

„Ekologicky chovaná zvířata se mohou pást na běžných pozemcích za podmínky, že:

- a. po dobu nejméně tří let nebyly na ošetření těchto pozemků použity produkty, které nejsou povolené pro ekologickou produkci,
- b. všechna zvířata mimo ekologický chov, která se pasou na těchto pozemcích, pocházejí ze systému hospodaření rovnocenného systému, podle článku 36 nařízení (ES) č. 1698/2005 nebo podle článku 22 nařízení (ES) č. 1257/1999,
- c. všechny živočišné produkty vyprodukované z ekologicky chovaných zvířat, která se však pásala na této půdě, nebudou považovány za produkty ekologického zemědělství, ledaže lze doložit jejich náležité oddělení od zvířat mimo ekologický chov.“

Všechny živočišné produkty vyprodukované z ekologicky chovaných zvířat, která se pásala na konvenční půdě, nebudou považovány za produkty ekologického zemědělství. Pokud však lze doložit náležité oddělení ekologických zvířat od zvířat mimo ekologický chov, je možné tyto živočišné produkty. Oddělení zvířat posoudí příslušná kontrolní organizace, stejně jako zařazení konvenční farmy do jednoho z výše uvedených opatření osy II Programu rozvoje venkova.

Závěr a doporučení

Zemědělský podnik, který hodlá zahájit přechodné období k ekologickému zemědělství jen na části podniku a/nebo bez hospodářských zvířat, musí zvážit, zda je v jeho možnostech dodržet všechny podmínky ekologického zemědělství s ohledem na cíle a zásady ekologické produkce (NR č. 834/2007, hlava II), zejména trvale udržitelný systém hospodaření a uzavřenost cyklu půdy, rostliny, zvířata, půda. Vzhledem k cílům a obecným zásadám ekologického zemědělství je využívání ekologických travních porostů výhradně konvenčními zvířaty nepřijatelné a součástí takové ekofarmy musí být vždy i ekologický chov zvířat. (*Mze ČR, 2013*)

3.2.4 Ekologické farmy v ČR

Ekofarma – samostatná, uzavřená hospodářská jednotka. Zemědělský podnikatel nemusí provozovat ekologické zemědělství na všech pozemcích, které vlastní nebo užívá. Musí však pro ekofarmu vyčlenit a jednoznačně určit základní výrobní prostředky; od konvenčních pozemků a budov tak musí být jednoznačně odděleny pozemky, hospodář-

ské budovy, zemědělská mechanizace, hospodářská zvířata, která slouží k ekologickému zemědělství. Průkazné musí být také účetnictví, musí být odlišitelné od konvenčního. Cílem jednoznačného vymezení ekofarmy je průkazné oddělení ekologického hospodaření od konvenční zemědělské činnosti. Dále je cílem jasná definice činnosti ekologického zemědělce v krajině při produkci bioproduktů, a to především z hlediska kontroly dodržování podmínek zákona a nařízení o ekologické produkci a z hlediska důvěry spotřebitelů v ekologické zemědělství. Podmínky zákona a nařízení o ekologické produkci jsou přísně kontrolovány. (*MZe ČR, 2012*)

Velikostní struktura

Z pohledu velikostní struktury ekologických podniků je dlouhodobě nejčastější rozloha ekofarem v rozmezí 10 až 50 ha a podíl této kategorie se opět meziročně zvýšil na 38,4 % (nárůst o 113 farem, viz tabulka 6). Během roku 2015 došlo k nejvyššímu procentnímu poklesu farem v kategorii 1 000 až 2 000 ha, naopak největší navýšení bylo zaznamenáno především u kategorie 50 až 100 ha a u kategorie do 5 ha.

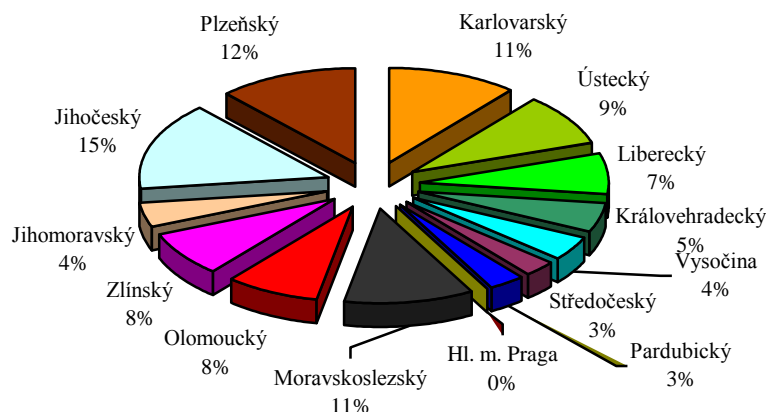
Při srovnání ekofarem dle jejich výměry je třeba přihlídnout k tomu, že je zde zahrnuta pouze půda, která je evidována v rámci registru půdy LPIS. Půda mimo tento registr činila v roce 2015 cca 15 680 ha a není do srovnání zahrnuta. Z tabulky 6 vyplývá, že největší podíl půdy v EZ obhospodařují ekofarmy s výměrou od 100 do 500 ha. Tato kategorie každoročně zvyšuje svůj podíl (z 24 % v roce 2005 na 35 % v roce 2015) a vystřídala do roku 2010 vedoucí kategorii 500 až 1 000 ha. Nejvyšší procentní úbytek ploch, stejně jako pokles počtu ekofarem, byl zaznamenán u kategorie 1 000 až 2 000 ha (pokles o téměř 12,5 tis. ha a 14,5 %).

Z tabulky níže dále vyplývá, že zhruba čtvrtina farem (nad 100 ha) obhospodařuje okolo 80 % ploch v EZ, resp. 6 % farem (nad 500 ha) obhospodařuje zhruba 46 % ploch v EZ. Lze tedy stále tvrdit, že v EZ převládají velké zemědělské podniky s převahou travních porostů, avšak každoročně podíl největších farem na výměře klesá (např. v roce 2005 až polovina ekofarem měla výměru nad 100 ha a obhospodařovaly téměř veškerou plochu v EZ, resp. až pětina ekofarem měla výměru na 500 ha a obhospodařovaly zhruba 70 % ploch v EZ. (*MZe, 2016*)

Tabulka 5 Velikostní struktura ekofarem v letech 2014 a 2015

Velikostní skupiny farem dle výměry (ha)	2014				2015				Meziroční změna 2015/14	
	Počet		Plocha		Počet		Plocha		Počet	Plocha
	(abs.)	(%)	(ha)	(%)	(abs.)	(%)	(ha)	(%)	(%)	(%)
0 až < 5	405	10,5	753	0,2	442	10,8	866	0,2	9,1	14,9
5 až < 10	431	11,1	3079	0,6	425	10,4	3095	0,6	-1,4	0,5
10 až < 50	1458	37,7	38047	8,0	1571	38,4	40963	8,6	7,8	7,7
50 až < 100	588	15,2	41958	8,8	650	15,9	46750	9,8	10,5	11,4
100 až < 500	731	18,9	163798	34,3	766	18,7	168490	35,2	4,8	2,9
500 až < 1000	183	4,7	125833	26,4	183	4,5	128175	26,8	0,0	1,9
1000 až < 2000	65	1,7	85705	18,0	54	1,3	73238	15,3	-16,9	-14,5
2000 a více	5	0,1	17852	3,7	5	0,1	17412	3,6	0,0	-2,5
Celkem	3866	100	477027	100	4096	100	478988	100	5,9	0,4

Zdroj: Ročenka ekologické zemědělství v České republice 2015

Podíl krajů na celkové výměře v EZ

Graf 1 Podíl krajů na celkové výměře EZ v roce 2015

Zdroj: Ročenka ekologické zemědělství v České republice 2015

Zastoupení EZ v jednotlivých krajích ČR není rovnoměrné (viz. graf 1). Hlavními oblastmi EZ jsou tradičně méně příznivé horské a podhorské oblasti. Až 88 % výměry zařazené v EZ se nachází v těchto méně příznivých oblastech (jde o téměř veškerou výměru TTP a 65 % orné půdy)

Největší plochy půdy v EZ se nacházejí v pohraničních hornatých okresech Jihočeského, Plzeňského, Moravskoslezského, Karlovarského a Ústeckého kraje. V těchto 5 kra-

jích se nachází téměř 60 % ploch v EZ a dva z nich vedou dlouhodobě s nejvyšší průměrnou velikostí ekofarem (242 ha v kraji Karlovarském a 166 ha v kraji Ústeckém).

V počtu ekologických farem vede dlouhodobě kraj Jihočeský (563 ekofarem), následovaný stejně jako v předchozím roce krajem Plzeňským, Moravskoslezským a Zlínským. Poměrně významným začíná být z pohledu počtu farem kraj Vysočina.

Z pohledu meziročního vývoje došlo k nárůstu počtu ekofarem téměř ve všech krajích, vyjma Jihomoravského. Nejvyšší procentní nárůst byl zaznamenán (mimo Hlavní město Praha) v Plzeňském a Ústeckém kraji, dále pak ve Středočeském a Libereckém kraji. Výměra půdy v EZ vzrostla meziročně v devíti krajích, nejvíce hektarů přibýlo v Jihočeském, Ústeckém a Libereckém kraji. Naopak k největšímu procentnímu snížení výměry došlo na Vysočině, v Pardubickém a Olomouckém kraji.

V rámci jednotlivých kategorií užití půdy (orná půda, travní porosty a trvalé kultury) dominoval Karlovarský kraj, kde se nacházelo v ekologickém režimu téměř 8 % ploch orné půdy a 74 % ploch trvalých travních porostů. Více než 50 % ploch TTP v ekologickém režimu měly pak další čtyři kraje – Olomoucký, Moravskoslezský, Ústecký a Zlínský (viz tabulka 6). Největší podíl trvalých kultur v EZ na jejich celkové výměře se nacházel v Moravskoslezském kraji (88 %), v menší míře pak v kraji Libereckém (26 %). Z pohledu absolutních hodnot byla největší rozloha ekologicky obhospodařovaných TTP v kraji Jihočeském (65 845 ha), u orné půdy v kraji Plzeňském (10 575 ha) a Jihomoravském (10 371 ha) a u trvalých kultur šlo o nejvyšší výměry v kraji Jihomoravském (1 979 ha), kde šlo zejména o plochy vinic. (*MZe ČR, 2016*)

Tabulka 6 Zastoupení ploch EZ dle užití půdy na jejich celkové výměře v krajích v ČR v roce 2015

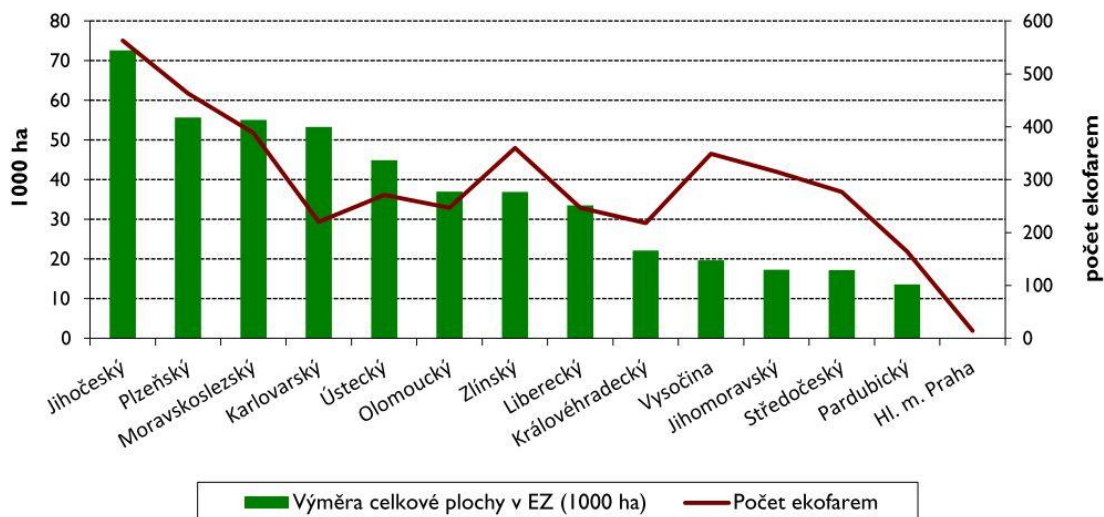
Kraj	Výměra celkové půdy v EZ (ha)	Z toho výměra (ha):			Zemědělská půda ČR (ha)	Podíl půdy v EZ na celkové výměře dané kategorie užití půdy v ČR (%)			
		OP	TTP	TK		z. p. celkem	OP	TTP	TK
Karlovarský	53 322	4 080	49 164	75	123 964	43,0	7,6	73,8	12,3
Liberecký	33 531	1 965	31 152	382	139 521	24,0	3,1	47,0	26,4
Moravskoslezský	55 032	4 424	49 931	658	273 848	20,1	2,6	57,9	87,7
Zlínský	36 909	5 837	30 118	940	192 739	19,1	4,8	52,4	22,8
Ústecký	44 889	2 309	41 957	600	275 317	16,3	1,3	57,3	4,9
Jihočeský	72 612	6 242	65 845	511	489 367	14,8	2,0	39,6	22,8
Plzeňský	55 713	10 575	44 816	309	377 762	14,7	4,2	40,7	17,3
Olomoucký	37 006	2 474	34 233	286	278 209	13,3	1,2	60,4	7,5
Královéhradecký	22 161	2 568	19 417	173	277 099	8,0	1,4	27,3	4,0
Pardubický	13 563	1 680	11 800	84	270 566	5,0	0,9	19,2	4,4
Vysočina	19 640	7 526	11 972	139	408 737	4,8	2,4	14,6	21,9
Jihomoravský	17 312	10 371	4 944	1 979	424 577	4,1	3,0	16,4	7,4
Středočeský	17 225	4 439	12 079	692	660 383	2,6	0,8	16,7	4,8
Hl. m. Praha	73	42	20	11	19 847	0,4	0,3	2,3	1,8
Celkem	478d 988	64 529	407 448	6 839	4 211 936	11,4	2,2	40,7	9,1

Zdroj: Ročenka ekologické zemědělství v České republice 2015

Tabulka 7 Počet ekofarek v EZ v krajích ČR v roce 2015

Kraj	Počet ekofarek
Jihočeský	563
Plzeňský	463
Moravskoslezský	388
Karlovarský	220
Ústecký	271
Olomoucký	247
Zlínský	360
Liberecký	247
Královéhradecký	218
Vysočina	349
Jihomoravský	315
Středočeský	277
Pardubický	164
Hl. m. Praha	14
Celkem	4096

Zdroj: Ročenka ekologické zemědělství v České republice 2015

Počet ekofarem v EZ v krajích ČR v roce 2015

Graf 2 Počet ekofarem v EZ v krajích ČR v roce 2015
Zdroj: Ročenka ekologické zemědělství v České republice 2015

Souběh ekologického a konvenčního hospodaření na ekofarmách

Z celkového počtu 4 109 respondentů uvedlo 230 ekofarem (tj. 5,6 %), že provozovalo v roce 2015 souběžně ekologické i konvenční hospodaření. Jednalo se o výrazně nižší podíl, než byl zjištěn v předchozích letech (např. v roce 2014 to bylo 10,5 %).

Z uvedených 230 ekofarem uvedlo souběh v rostlinné výrobě (hospodařilo na konvenční půdě) 164 podniků (71 %), přičemž 124 z nich realizovalo souběh pouze v RV. Částečně na konvenčních plochách hospodařily tedy 4 % farem a podobné údaje vychází i z REP (6 % podniků má souběh v LPIS). V rámci rostlinné výroby jsou ponechávány v konvenci zejména plochy orné půdy, minimálně pak travní porosty či trvalé kultury. Souběh v živočišné výrobě (tzn. v chovu konvenčních hospodářských zvířat) uvedlo 106 ekofarem, z toho souběh pouze v ŽV mělo 66 ekofarem. Jinak řečeno, 40 ekofarem (tj. 17 %) provozovalo konvenčně jak rostlinnou, tak i živočišnou výrobu. Nejčastěji zastoupenou kategorií konvenčně chovaných hospodářských zvířat byl masný skot (39 farem). Mnohem méně farem už se věnovalo konvenčnímu chovu prasat (22 farem), chovu koní (18 farem) a chovu mléčného skotu (16 farem). Chov drůbeže v konvenci uvedlo 11 farem, chov ovcí 10 farem a chov koz 9 farem. Několik farem chovalo konvenčně také jelenovité (především daňky), lamy, králíky, pštrosy, ryby a včely.

Hospodářský výsledek ekofarem

K posouzení ekonomické výkonnosti ekofarem je v rámci šetření ÚZEI sledován vývoj podílu ziskových ekofarem na jejich celkovém počtu. Všechny subjekty v šetření jsou dotazovány na jejich hospodářský výsledek (HV) v předchozím roce (tj. v šetření 2015 na výsledek hospodaření v roce 2014), ať už hospodařily ekologicky nebo ještě konvenčně.

Z celkového počtu 4 109 respondentů uzavřelo hospodaření v roce 2014 se ziskem 87,7 % farem (3 605 subjektů), 2,4 % realizovalo ztrátu a zbylých téměř 10 % (407 subjektů) údaje neuvedlo (nejčastěji z důvodu, že farma v daném roce neexistovala a jednalo se o začínající zemědělce).

Pokud se zaměříme na ekonomiku pouze ekologicky hospodařících farem (tj. vyloučíme odpovědi farem registrovaných po roce 2014), zůstává 3 487 ekofarem, z nichž 97,7 % uvedlo, že v roce 2014 byl jejich hospodářský výsledek kladný. Záporný výsledek uvedlo jen 2,1 % ekofarem (tj. 74 subjektů). Jedná se o lepší výsledky, než jaké byly dosaženy v roce 2013, kdy realizovalo ztrátu 3,4 % subjektů.

V rámci ekofarem se záporným HV jsou zastoupeny jak farmy malé, tak ty velké (rozpětí od 0,07 ha až po 340 ha) a také ekofarmy s různou kombinací hospodaření (viz. tabulka 8). Z jednoduché analýzy níže vyplývá, že ke ztrátovějším podnikům patří ekofarmy zaměřující se na produkci plodin na orné půdě (a to i v kombinaci s pěstováním trvalých kultur), kdy ztrátu vykazalo 4,5 % podniků. S výjimkou pěstování na orné půdě zaznamenaly meziroční zlepšení všechny kombinace hospodaření, přičemž nejnižší podíl ztrátových podniků byl opět u farem se všemi základními typy užití půdy a u kombinace pěstování plodin na orné půdě a trvalých travních porostů.

Tabulka 8 Podíl ziskových ekofarem dle zaměření produkce v letech 2013 a 2014

Užití půdy	Počet ekofarem	HV kladný	HV záporný	HV neuvedli	Podíl ziskových ekofarem (%)	
					2013	2014
OP vč. Zeleniny	200	191	9	0	96,1	95,5
TTP	1 428	1 397	31	0	97,1	97,8
TK	172	167	5	0	92,8	97,1
OP + TTP	1 180	1 165	15	0	97,6	98,7
OP + TK	85	82	3	0	90,7	96,5
TTP + TK	177	172	5	0	93,5	97,2
OP + TTP + TK	228	224	4	0	97,6	98,2
Bez půdy	17	15	2	0	61,5	98,2
Celkem	3 487	3 413	74	0	96,4	97,9

Zdroj: Ročenka ekologické zemědělství v České republice 2015

Pracovníci na ekofarmách (rok 2014)

V roce 2014 pracovalo na ekologických farmách bez ohledu na počet odpracovaných hodin celkem 10 840 osob, z toho 72,3 % na plný úvazek, 9,5 % na částečný úvazek a 18,2 % byli zastoupeni sezónní pracovníci. Z tohoto celkového počtu pracovníků připadá stejně jako v minulých letech zhruba třetina na rodinné členy (3 574 osob), z nichž 83 % pracovalo na plný úvazek a 16 % na částečný úvazek (viz. tabulka 9).

Meziročně došlo obdobně jako v roce 2013 ke zvýšení podílu sezónních pracovníků na úkor pracovníků na plný i částečný úvazek, přičemž jednoznačně narůstá podíl pracovníků najímaných mimo rodinu. V roce 2014 činil podíl sezónních a příležitostných pracovníků z řad rodinných příslušníků 3 %, přičemž v roce 2007 to bylo 17 %. Z dlouhodobého srovnání také vyplývá, že mírně narůstá podíl rodinných členů u pracovníků na plný úvazek (z 28 % v roce 2007 na 38 % v roce 2014) a naopak klesá jejich zastoupení u pracovníků na částečný úvazek (z 69 % v roce 2007 na 54 % v roce 2014).

Celkově počet pracovních sil v roce 2014, v přepočtu na plně zaměstnané (AWU – je použit roční fond pracovní doby ve výši 1 800 hodin), činil 8 449, což je pokles o 12,7 % z počtu 9 679 pracovníků v roce 2013. Důvodem tohoto vývoje byl menší počet ekofarem (pokles o 6,7 %) a stagnace celého sektoru a vyčkávání na nové dotační podmínky Programu rozvoje venkova 2014- 2020. Oproti předchozímu období došlo opět k mírnému poklesu průměrného počtu pracovníků na jednu ekofarmu z původních 2,59

na 2,42 AWU. V rámci ČR se tato hodnota pohybovala okolo 4,04 pracovníka na zemědělský podnik. (dle FSS 2013).

Z pohledu srovnání zaměstnanosti připadá na EZ na 100 ha z. p. 1,71 pracovníka, zatímco v zemědělství celkem se jedná o 3,03 pracovníka (dle FSS 2013). Jinými slovy na jednoho pracovníka v EZ v roce 2014 připadalo v průměru 58 ha z. p., zatímco v zemědělství celkem to bylo jen 33 ha z.p.

Nižší počet pracovníků na 100 ha z. p. v EZ odpovídá struktuře půdního fondu, kdy v EZ dominují velké zemědělské podniky s převahou TTP. Počet pracovníků klesá přímo úměrně s rostoucí výměrou ekofarem (např. u ekofarem s výměrou do 100 ha z. p. připadlo v roce 2014 na 1 pracovníka jen 22 ha, u ekofarem s výměrou mezi 100 až 500 ha t. p. již o 67 ha a při výměře nad 500 ha měl 1 pracovník na starosti okolo 80ha). Podobný vliv má typ kultury – nejnižší potřeba pracovníků je u ekofarem se zaměřením na TTP (62 ha na 1 pracovníka), nejvyšší u pěstování TK (pouhých 3,8 ha na 1 pracovníka). (Mze ČR, 2016)

Tabulka 9 Počet pracovníků na ekologických farmách v letech 2013 a 2014

Počty pracovníků na ekofarmách	2013		2014		Meziroční změna 2014/2013
	Počty	Struktura (%)	Počty	Struktura (%)	
Pracovníci na plný úvazek	8 959	72,5	7 838	72,3	-12,5
Z toho rodinných členů	3 049	34,0	2 954	37,7	-3,1
Pracovníci na částečný úvazek	1 414	11,4	1 034	9,5	-26,9
Z toho rodinných členů	784	55,4	555	53,7	-29,2
Sezónní a příležitostní pracovníci	1 985	16,1	1 968	18,2	-0,9
Z toho rodinných členů	113	5,7	65	3,3	-42,5
Pracovníci celkem	12 358	100,0	10 840	100,0	-12,3
Z toho rodinných členů	3 946	31,9	3 574	33,0	-9,4
Přepočet na AWU	9 679	-	8 449	-	-12,7
Počet farem	3 739	-	3 487	-	-6,7
AWU/ ekofarma	2,59	-	2,42	-	-6,4
AWU/ 100 ha z. p.	1,96	-	1,71	-	-12,7
100 ha z. p./ AWU	51	-	58	-	-14,6

Zdroj: Ročenka ekologické zemědělství v České republice 2015

Živočišná výroba a produkce

Živočišná výroba zaznamenala v roce 2015 další nárůst počtu ekologicky chovaných zvířat o 4,5 %. Na ekofarmách bylo chováno okolo 399 tis. kusů zvířat, což při přepočtu na dobytčí jednotky představuje zhruba 196 tis. DJ. Tento údaj zahrnuje pouze tzv. BIO zvířata, tj. zvířata chovaná v ekologickém režimu, která prošla přechodným obdobím. Stejně jako v předchozích letech dominoval jednoznačně chov skotu (237 tis. kusů a 87 % podíl na celkovém počtu DJ), následovaný chovem ovcí (102 tis. kusů a 8 % podíl).

Hlavní kategorie hospodářských zvířat (skot, malí přežvýkavci a drůbež), zaznamenaly meziroční nárůst. U prasat došlo k výraznému, téměř 12 % poklesu chovaných zvířat.

Stejně jako v předchozích letech pokračoval i v roce 2015 nárůst stavů skotu (o 5,7 %), avšak na rozdíl od předchozího roku byl způsoben výhradně navýšením stavů chovaných zvířat v kategorii skot ostatní (14,4 %). Významný pokles nastal u kategorie jatečný skot, kde se počty vykrmovaných zvířat, se kterými se v daném roce počítá na porážku, snížily o 7,3 %. Méně dramatický byl pak pokles počtu dojnic a KBTPM, jejichž stavy se snížily o méně než 0,5 %. Přesto podíl dojnic na celkovém stavu skotu v EZ stále výrazně zaostává za celorepublikovým poměrem (3,1 % v EZ proti celkovým 26,7 % dojnic v ČR).

V chovu koz byla zachována vzestupná tendence počtů chovaných zvířat. Stav koz chovaných v režimu ekologického zemědělství se tak meziročně zvýšil o 6,0 %. Pozitivní bilance byla zaznamenána také v případě ekologicky chovaných ovcí, jejichž počet se ve srovnání s rokem 2014 navýšil o 2,1 %.

V chovech prasat byl již vidět značný pokles počtu chovaných zvířat v roce 2014.

I když došlo k navýšení počtu o 2 nové chovatele, přesto chov prasat zaznamenal 12 % pokles (rozhodnutí o ukončení jednoho významného chovatele prasat).

V chovu drůbeže pokračoval nárůst z předchozího roku. V roce 2015 došlo k meziročnímu navýšení počtu bio drůbeže o 5 %, u nosnic nárůst o 18,8 % a u kategorie ostatní drůbež (krůty, kachny a husy), došlo k navýšení o 28,4 %. Určitý pokles nastal naopak u brojlerů, a to jak v rámci registrovaných chovatelů, jejichž počet se snížil z 10 na 8, tak ve stavu chovaných zvířat, který meziročně poklesl o 5,6 %.

Ze srovnání zastoupení hlavních kategorií hospodářských zvířat v EZ na jejich celkovém počtu v ČR vychází, že v režimu EZ je chováno již 17 % skotu (2 % podíl mají dojnice), 44 % ovcí, 36 % koz a 21 % koní. Podíl ekologicky chované drůbeže na cel-

kových počtech zůstává zanedbatelný (0,2 %), podobně je tomu u podílu bio prasat, který se dlouhodobě pohybuje kolem hodnoty 0,1 %. Významné je v českém EZ postavení chovu masného skotu, kdy se počty krav BTPM v EZ od roku 2001 zvýšily sedmi-násobně (z necelých 16 tis. na více než 100 tis. kusů) a tvoří dnes více než polovinu všech krav BTPM v ČR.

Na ekologických farmách jsou každoročně sledovány kromě počtů zvířat již v režimu EZ, také celkové stavy všech zvířat chovaných na ekofarmě podle hlavních kategorií. Do těchto zvířat se započítávají všechna zvířata včetně zvířat v přechodném období, nezapočítávají se zvířata konvenční. Ze srovnání počtů všech zvířat a BIO zvířat chovaných na ekofarmách vyplývá, že 5,6 % skotu, 6,0 % ovcí, 7,1 % koz, 12,2 % prasat a 18,9 % koní ještě není plně chováno v ekologickém režimu.

Celkem bylo na ekofarmách v roce 2015 chováno 379 tis. kusů přežvýkavců a koní, což představuje 213 tis. Stejně jako v předchozím roce zde zaujímá dominantní postavení chov skotu s podílem 66 % (resp. 88 % při přepočtu na DJ). Zatížení travních porostů se v EZ při výměře 411 199 ha TTP pohybovalo v roce 2015 okolo 0,52 DJ/ha a mírně vzrůstá (z 0,31 DJ/ha TTP v roce 2001). (*MZe ČR, 2016*)

4 EKOLOGICKÁ FARMA RODINY ŠAJNARŮ V DOLNÍM VÁCLAVOVĚ U BRUNTÁLU

Ekologická farma se nachází v obci Václavov u Bruntálu, která leží na úpatí pohoří Hrubého Jeseníku. Je to dominantní pohoří Slezska a části Moravy a kvůli přírodnímu bohatství a jeho zachování byla tato oblast v roce 1969 vyhlášena chráněná krajinná oblast Jeseníky se sídlem v Malé Morávce (nyní sídlí Správa CHKO v Jeseníku). Střední výška dosahuje 888 m. n. m. a nejvyšší hora je Praděd (1491 m. n. m.).

První zmínka o obci pochází z roku 1405 a zastarale se zvala Velkruby (německy Wildgrub). Obec Václavov u Bruntálu vznikla v roce 1950 sloučením dvou dříve samostatných vsí – Dolních Velkrub a Horních Velkrub současně přejmenovaných na Dolní a Horní Václavov. Nachází se v okrese Bruntál, kraj Moravskoslezský.

Ve 30. letech 20. století pobývalo v obci 1 045 obyvatel (z toho: 13 Čechoslováků, 1031 Němců) a v roce 2016 zde žilo 449 stálých občanů. Nejbližší větší města jsou Bruntál vzdálené 7 km, Rýmařov 8 km a Olomouc 60 km.

Historie ekofarmy

Manželé Šajnarovi – ing. Josef Šajnar, zemědělský inženýr, absolvent Mendelovy university v Brně a Iveta Šajnarová, vystudovala střední zemědělskou školu v Městě Albrechticích, pracovali v zemědělství a využili možnosti se osamostatnit a roku 1991 si podali žádost na zaregistrování se jako soukromě hospodařící rolníci. Začínali na pronajatých 60 ha víceletých pícnin a kravíně s označením 100.

Současnost farmy

Rozloha, plochy, budovy

V průběhu 26 let byla vybudována ekologická farma s vlastními nakoupenými pozemky o rozloze 600 ha a 50 ha je propachtováno s Pozemkovým fondem ČR, kde jsou stanoveny dlouhodobé roční splátky. Státní pachtovní půda se nesmí v současné době prodávat, poněvadž se stále řeší církevní restituce a tato výměra (50 ha v k. ú. Dolní Václavov) slouží jako rezerva pro vykrytí těchto požadavků.

Farma je rozdělena na tři části tak, aby byla zajištěna krmivová základna, volná pastva přes letní období a tzv. zimoviště se zpevněnými plochami.

Dle požadavků NR č 834/2007 se na zimovišti se nachází dva upravené kravíny sloužící k ustájení a volnému pohybu hospodářských zvířat, dva zastřešené přístřešky

sestavené z železné konstrukce, nezastřešené hnojiště a hala sloužící pro uschování sena na zimu, dílna s garážemi a skladovací prostory.

K zimovišti patří 20 ha TTP a vše je ohraničeno elektrickým ohradníkem sloužící jako překážka proti volnému pohybu chovaných zvířat. Podle počasí (duben – květen) se začíná opravovat letní ohrada – pastva, o výměře 200 ha obehnaná elektrickým ohradníkem s volným přístupem ke zdroji vody a v přechodném období na pastevní způsob je možnost příkrmu kvalitním senem. Remízky a náletové dřeviny slouží k úkrytu zvířat a chrání je proti nepřízní počasí (déšť, vysoké teploty) i proti obtížnému bodavému hmyzu.

K zabezpečení objemového krmení - píce na seno a senáž se sklízí z cca 400 ha trvalé travních porostů.

Majetkové poměry

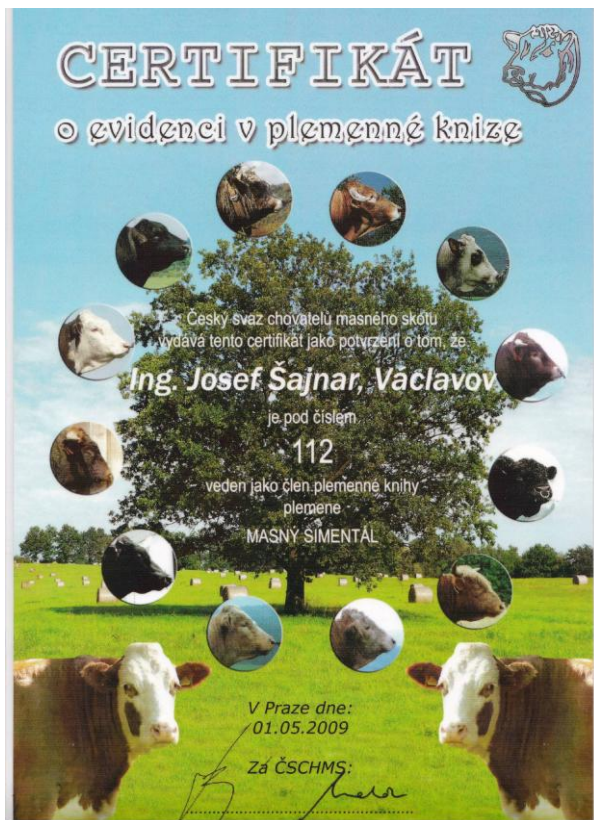
V současnosti na farmě hospodaří matka s dcerou – ing. Štěpánka Jurinová, protože ing. Josef Šajnar je v zaslouženém důchodovém odpočinku a předal tak svou část následovnici.

Zvířata, plemeno, počty, organizace chovu, reprodukce

Farma rodiny Šajnarů se zaměřuje na chov plemene Masný simentál. Původ simentálského plemene je ve Švýcarsku a první zmínky se objevují již v roce 1759 v chovech v oblasti Simmentalu, Saanen a Emmentalu. Výborný tělesný rámec a výborná masná užitkovost simentálského skotu způsobily, že se v řadě zemí začalo toto plemeno chovat jako plemeno masného užitkového typu. Plemeno Masný simentál je dnes chován již po celé Americe, tak i v Africe, Austrálii, Novém Zélandě a Evropě. Po roce 1990 se začal chovat i v tradičních zemích s chovem červenostrakatého skotu s kombinovanou užitkovostí jako jsou Německo a Rakousko. V těchto zemích se chov Masného simentálu (Fleisch fleckvieh) začal rozvíjet v souvislosti s dotační politikou EU (Nařízení rady Evropy č.1254/1999). Šlechtění simentálského skotu na jednostranně masnou užitkovost při využití původně kombinovaných vlastností tohoto skotu přineslo výsledky, které jsou srovnatelné s výsledky ostatních masných plemen skotu. Zbarvením se blíží barvě Českému strakatému skotu, a to byl důvod k nákupu simentálských býků a následnému překřížování na čistý simentál. Cílevědomá plemenářská práce byla oceněna 1. 5. 2009 certifikátem od ČSCHMS, které slouží jako potvrzení, že jsou ve-

deni pod číslem 112 jako členové plemenné knihy plemene MASNÝ SIMENTÁL (viz obrázek 6).

Základní stádo krav tvoří 250 matek, 4- 5 plemenných býků, 40 ks jalovic na obnovu stáda a cca 150 ks zástavového skotu a telat. Používá se volný harémový způsob při-

Obrázek 6 Certifikát o evidenci v plemenné knize

Zdroj: autor

pouštění po celý rok, býčci a jalovičky nevhodné do chovu jsou u matek do věku 6 měsíců a poté jsou prodány. Vybrané jalovice na obnovu stáda se od matek oddělují v pozdějším období a zpět se vrací do stáda ve věku 14-15 měsíců. Plemenní býci odchází po 3letém působení na farmě. Plemenice s vícečetnými porody se stahují na menší ohraničené pastviny z důvodů kontroly a hlavně menšího prostoru pro jednodušší komunikaci matek s mláďaty. Kontrola zvířat se provádí 2x až 3x denně dle potřeby (porody, kontrola pití nově narozených telat)

Strojní vybavení

Pro farmu střední velikosti je zapotřebí různorodý strojový park

Tabulka 10 Strojní vybavení ke dni 31. 3. 2017

Stroje pouze k vlastnímu využití (stav k 31.3.2017)
Tři traktory New Holland, traktor Massey Ferguson, traktor Zetor
Manipulátor JCB, manipulátor Weidemann, smykový nakladač WAY
Dva lisy New Holland, dva shrnovače píce KUHN, dva obrabeče píce Kuhn + Claas, tři rotačky KUHN, balící stroj McHale, mulčovač KUHN, rozmetadlo LMR, fekál PICHON,
Dva vleky PRONAR, tři vlečky, návěs LMR

Pravidelnou kontrolu strojního zařízení provádí pověřený vedoucí pracovník za spoluúčasti obsluhy strojů. I když jsou stroje využívány výhradně pro potřeby farmy, nutností je provádět pravidelné čištění čímž se eliminuje možnost kontaminace nepřístupnými látkami.

Zaměstnanci

Pro zachování plynulého chodu ekofarmy nestačí pouze rodinní příslušníci a proto je zapotřebí mít i cizí výpomoc. Zaměstnávají 3 stálé zaměstnance a na sezónní činnost si najímají i obyvatele vesnice Václavov u Bruntálu, vedení u pracovního úřadu v Bruntále. Stabilní počet zaměstnanců a rodinných příslušníků - 6 osob.

Prodej a zpeněžování

Tržně se farma zabývá prodejem zástavového skotu a krav. Zástavový skot (jalovičky a býčky) vykupuje firma Animalco, která vyváží do Polska, Turecka, Maďarska a Rakouska, krávy se vyváží do Rakouska, kde je lepší cenové ohodnocení, protože to jsou krávy z EZ (dokládá se kopie každoročně vydávaného osvědčení – konkrétně od firmy KEZ). Vyřazené krávy vykupují i domácí jatky v Holešově a jatky Melč. Poslední uvedený kontakt také odebírá zástavové býky z farmy ve Václavově a vykrmuje je do jatečné hmotnosti a hlavně pro vlastní potřebu při nedostatku porážek hovězího dobytka.

4.1 Swot analýza

4.1.1 Silné stránky

1. Farma nespadá do CHKO Jeseníky.
2. Krásná moravskoslezská venkovská krajina.
3. Pozemky ve svém vlastnictví – z 660 ha je 600 ha našich.
4. Vlastní honitba- regulace zvěře.
5. Vysoký podíl trvale travních porostů.
6. Nadprůměrné zastoupení ekologického zemědělství – perspektivní způsob hospodaření.
7. Chov skotu v horských a podhorských oblastech.

4.1.2 Slabé stránky

1. Rozdělení celistvosti pozemků dalším malým zemědělcem.
2. Zhoršující se věková struktura obyvatel na venkově.
3. Vylidňování venkova (Bruntál, Frýdek-Místek, Jablunkovsko).
4. Malé zapojení zemědělců do cestovního ruchu (tzv. agroturistika).
5. Špatná dopravní infrastruktura.
6. Nedostatečné finanční zajištění údržby krajinných prvků (včetně příkopů u komunikací).
7. Obtížnější přístup zemědělských subjektů k úvěrům.
8. Málo kvalifikovaných pracovníků.

4.1.3 Příležitosti

1. Tržní potenciál pro bioprodukty.
2. Rostoucí zájem o ochranu životního prostředí.
3. Podpora extenzivních forem zemědělského hospodaření v méně příznivých podmínkách.
4. Využití dotační politiky státu, strukturálních fondů a iniciativ.
5. Rostoucí zájem společnosti o ochranu přírody a krajiny, celospolečenské vědomí udržitelného rozvoje venkova.
6. Využití Agrární komory k poradenství, školení, přenosu informací a přípravy projektů.
7. Podpora informovanosti obcí a občanů – internet.
8. Budování odbytových center zemědělských prvovýrobců.
9. Spolupráce okolních zemědělců.

4.1.4 Hrozby

1. Snížení množství dotací z Evropské Unie.
2. Zvyšující se konkurence v ekologickém zemědělství.
3. Snížení ceny za dobytek, z důvodu přebytku na trhu.

5 ZÁVĚR

Za 20 let své existence zaznamenalo ekologické zemědělství v ČR velký rozvoj jak nárůstem obhospodařovaných ploch, tak i nově vznikajícími ekologickými jedinci. Touto prací jsem chtěla poukázat, jak stát ovlivňuje vývoj ekologického zemědělství a jaké prostředky a jakým způsobem tak činí. Největší vliv na celkový rozvoj EZ má regulační politika Ministerstva zemědělství ČR.

Nápomocna je k tomu legislativa ekologického zemědělství v ČR, která se řídí pravidly dané EU, to znamená, že jsou platná i pro ČR.

Zákonem 242/2000 sb. z 20. 6. 2000 bylo doporučeno právními normami, jakým způsobem registrovat, vést a jak správně vykazovat veškerou činnost týkající se ekologických farem a hospodářství.

Tyto právní normy prošly novelizací a úpravami a to zákonem 344/2011 sb., kde byla snaha, aby se normy jak zjednodušily a více přiblížily k uživatelům, tak se na druhé straně zpřísnily pro větší důvěryhodnost a funkčnost celého systému.

Legislativa přináší pro ekologické zemědělce a farmáře ulehčení administrativní zátěže, ale přísnější podmínky k zajištění transparentnosti systému. Určuje jasná pravidla a podmínky pro výkon ekologického zemědělství. Z výše uvedených informací je jasně zřetelné, že vývoj ekologického zemědělství, což se vztahuje i na farmy v ekologickém režimu, je z části určován hlavně dotační politikou státu a Evropské unie

Poprvé byly dotace zavedeny v roce 1991 a to byl pro EZ stimul k rozvoji, kdežto jejich zrušením se tento rozvíjející proces zastavil. Opětovně se začaly dotace zavádět v roce 1998 a to byl impuls k masivnímu nástupu ekofarem a rozvoje obhospodařovaných ploch. Státní podpora ovlivňuje nejen počet ekologických zemědělců, ale i které oblasti budou více prosperovat (podle množství příspěvku a výše příspěvků na jednotlivé druhy ploch a chovy hospodářských zvířat).

Ekologické zemědělství je odvětví, kterému by se měla věnovat větší pozornost, protože výroba zdravých produktů a potravin je v dnešní době obtížně proveditelná.

6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

ŠARAPATKA, Bořivoj; URBAN, Jiří. *Ekologické zemědělství v praxi*. Šumperk: PRO-BIO, 2006, 502 s. ISBN 978-80-903583-3-3.

Ministerstvo zemědělství, Metodické pokyny pro ekologické zemědělství, Praha, 2013, 98 s. ISBN 978-80-7434-131-1.

DVORSKÝ, Jan a Jiří URBAN, *Základy ekologického zemědělství: Podle nařízení Rady (ES) č. 834/2007 a Nařízení Komise (ES) č. 889/2008 s příklady*. Brno: ÚKZUZ, 2011. ISBN 978-80-7401-051-4.

JÁNSKÝ, Jaroslav a Iva ŽIVĚLOVÁ. Vliv státních podpor na rozvoj ekologického zemědělství v ČR a EU. In: *Firma a konkurenční prostředí 2004: sborník z mezinárodní vědecké konference: Brno, 7. -8. března 2004*, Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 2004. ISBN 80-7302-071-8.

Elektronické zdroje

Ministerstvo zemědělství: Ročenka ekologické zemědělství v České republice 2015. [www.eagri.cz](http://eagri.cz) [online]. Ministerstvo zemědělství, 2016 [cit. 2016-12-28]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/statistika/ekologicke-zemedelstvi/rocenka-ekologickeho-zemedelstvi-2015.html>

KEZ. *Kontrola ekologického zemědělství* [online]. 2009 [cit. 2016-12-12]. Dostupné z: www.kez.cz

EAGRI: *Kontrolní organizace* [online]. 2009-2017 [cit. 2017-1-19]. Dostupné z: www.eagri.cz

CTPEZ: *KEZ vyhláší výběrové řízení na pozici inspektora EZ* [online]. 2012 [cit. 2015-11-25]. Dostupné z: www.ctpez.cz

EUROSTAT. Podíl zemědělské půdy obhospodařované ekologicky na celkové výměře zemědělské půdy. In: *Issar.cenie.cz* [online]. [cit. 2017-1-19]. Dostupné z: <http://issar.cenie.cz/issar/page.php?id=1655>

Ministerstvo zemědělství: Akční plán ekologického zemědělství 2011-2015 *www.eagri.cz*[online]. Ministerstvo zemědělství [cit. 2017-1-19]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/93837/Akcni_plan_2011_2015_EZ.pdf

MZe. *Úplné znění zákona č. 242/2000 Sb. O ekologickém zemědělství s komentářem, vyhlášky MZe č. 16/2006 Sb., nařízení Rady (ES) č. 834/2007 a nařízení Komise (ES) č. 889/2008*, [online]. [cit. 2017-1-19]. Dostupné z: http://www.kez.cz/sites/default/files/dokumenty/2-1-Z242-uplne_zneni.pdf

HEINOVÁ, A. *Nadace na ochranu zvířat*, 2006, [online]. [cit. 2017-1-19]. Dostupné z: <http://www.ochranazvirat.cz/320/czech/clanek/pet-a-devet-svobod/>

ABCERT, [online]. [cit. 2017-1-19]. Dostupné z: www.abcert.cz

BIOKONT CZ, [online]. [cit. 2017-1-19]. Dostupné z: www.biokont.cz

BUREAU VERITAS CZECH REPUBLIC, [online]. [cit. 2017-1-19]. Dostupné z: www.bureauveritas.cz

UKZUZ, [online]. [cit. 2017-1-19]. Dostupné z: www.ukzuz.cz

7 SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 *Vývoj výměry zemědělské půdy a počtu farem v EZ (2005-2015)*

Tabulka 2 *Vývoj struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství*

Tabulka 3 *Procentní srovnání struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství*

Tabulka 4 *Detailní strukturu užití půdy v EZ ke konci roku 2015*

Tabulka 5 *Velikostní struktura ekofarem v letech 2014 a 2015*

Tabulka 6 *Zastoupení ploch EZ dle užití půdy na jejich celkové výměře v krajích v ČR v roce 2015*

Tabulka 7 *Počet ekofarem v EZ v krajích ČR v roce 2015*

Tabulka 8 *Podíl ziskových ekofarem dle zaměření produkce v letech 2013 a 2014*

Tabulka 9 *Počet pracovníků na ekologických farmách v letech 2013 a 2014*

Tabulka 10 *Strojní vybavení ke dni 31. 3. 2017*

8 SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 *Logo Abcert AG*

Obrázek 2 *Logo Biokont CZ, s.r.o.*

Obrázek 3 *Logo Bureau Veritas Czech Republic, spol. s.r.o.*

Obrázek 4 *Logo KEZ*

Obrázek 5 *Logo ÚKZÚZ*

Obrázek 6 *Certifikát o evidenci v plemenné knize*

9 SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 *Podíl krajů na celkové výměře EZ v roce 2015*

Graf 2 *Počet ekofarem v EZ v krajích ČR v roce 2015*